

Trinásta periodická správa Slovenskej republiky o implementácii Medzinárodného dohovoru o odstránení všetkých foriem rasovej diskriminácie

I. Úvod

1. Slovenská republika (ďalej len „SR“) je zmluvnou stranou Medzinárodného dohovoru o odstránení všetkých foriem rasovej diskriminácie (ďalej len „dohovor“), ktorý bol podpísaný v mene Československej socialistickej republiky 7. marca 1966. V dôsledku sukcesie po Českej a Slovenskej Federatívnej republike sa SR stala zmluvnou stranou tohto dohovoru 28. mája 1993 so spätnou účinnosťou od 1. januára 1993.

2. SR ako zmluvná strana dohovoru v zmysle jeho článku 9 predkladá Výboru OSN na odstránenie rasovej diskriminácie (ďalej len „výbor“) správy o implementácii dohovoru. Svoju jedenástu a dvanástu periodickú správu SR predložila v máji 2016. V novembri 2017 bola prerokovaná vo výbore.

3. V súčasnosti SR predkladá trinástu periodickú správu k dohovoru (ďalej len „správa“). Správa obsahuje informácie o legislatívnych, súdnych, administratívnych a iných opatreniach, ktoré boli prijaté za účelom uvedenia ustanovení dohovoru do života, ako aj o pokroku, ktorý sa v tomto smere dosiahol za obdobie rokov 2017 až 2019.

4. Správu vypracovalo Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí SR (ďalej len „MZVEZ SR“) v spolupráci s vecne príslušnými rezortmi na základe usmernení výboru obsahujúcich odporúčania, ktoré majú byť zohľadnené v obsahu a forme jednotlivých periodických správ k dohovoru (CERD/C/2007/1) a v súlade s konkrétnymi odporúčaniami Záverečného stanoviska výboru, ktoré boli prijaté 6. decembra 2017 po posúdení jedenástej a dvanástej periodickej správy SR.

II. Informácie o plnení odporúčaní Výboru OSN na odstránenie rasovej diskriminácie k jedenástej a dvanástej periodickej správy SR

Štatistické údaje

5. Od 1. septembra 2019 nadobudol účinnosť zákon č. 223/2019 Z. z. o sčítaní obyvateľov, domov a bytov v roku 2021. Obsah zákona je v súlade s právnym poriadkom EÚ, pretože sčítanie obyvateľov prebieha vo všetkých členských štátoch EÚ súčasne v jednotnom formáte kategórií a štruktúre podávania správ. Súčasnne v roku 2021 je sčítanie koordinované aj zo strany OSN z hľadiska celosvetového programu populačných, domových a bytových censov. Zákon počíta jednak s mobilitou inštitucionálnych prvkov realizujúcich elektronické sčítanie obyvateľov, jednak s asistovaným sčítaním obyvateľov na stacionárnom aj mobilnom prvku. Tým vytvára dve alternatívy asistovaného sčítania v marginalizovaných rómskych komunitách (ďalej len „MRK“). Otázky skúmania etnicity a viacnásobnej etnicity v súčasnosti prechádzajú kognitívnym testovaním v rámci odbornej fázy prípravy opatrenia, ktoré bude upravovať charakteristiku a štruktúru zisťovaných údajov a sčítacie formuláre.

6. Úrad splnomocnenca vlády SR pre národnostné menšiny (ďalej len „ÚSVNM“) realizuje úlohy zamerané na zhromažďovanie spoľahlivých a komplexných štatistických údajov o demografickom zložení obyvateľstva z hľadiska príslušnosti k národnosti a etnicite v rámci plnenia operačného cieľa č. 7 Akčného plánu ochrany práv osôb patriacich k

národnostným menšinám a etnickým skupinám na roky 2016 – 2020 s názvom Zvýšenie poznatkovej bázy slúžiacej k lepšej identifikácii cieľových skupín – národnostných menšín a etnických skupín a ich potrieb prostredníctvom štatistického zisťovania a výskumu v súčinnosti s plnením úloh vyplývajúcich z Národného akčného plánu Sčítania obyvateľov, domov a bytov 2021 na roky 2017 – 2020. V rámci tohto akčného plánu bol v spolupráci s ÚSVNM rozpracovaný strategický cieľ č. 5: „Venovať zvýšenú pozornosť osobitným skupinám obyvateľov, ktorých sčítanie si vyžaduje špecifický prístup“. Za obyvateľov, ktorých sčítanie si takýto špecifický prístup vyžiada, sa okrem iných skupín obyvateľstva považujú aj obyvatelia z hľadiska príslušnosti k národnosti alebo etniku so zreteľom na materinský jazyk, a to aj pre potreby vnútroštátnej legislatívy (predovšetkým zákona č. 184/1999 Z. z. o používaní jazykov národnostných menšín v platnom znení).

7. V rámci uvedeného cieľa ÚSVNM spolupracoval so Štatistickým úradom SR (ďalej len „ŠÚ SR“) na plánovanej aktivite zameranej na prípravu metodiky sčítania obyvateľov z hľadiska ich príslušnosti k národnosti alebo etniku so zreteľom na materinský jazyk. V prvom štvrtroku 2018 bola konštituovaná Expertná pracovná skupina k príprave uvedenej metodiky, ktorej členmi okrem gestorov ÚSVNM a ŠÚ SR boli zástupcovia relevantných orgánov štátnej správy a zástupcovia národnostných menšín, ktorých nominovali členovia Výboru pre národnostné menšiny a etnické skupiny. Koncom roka 2018 expertná skupina finalizovala rozsiahlu metodiku sčítania obyvateľov z hľadiska ich príslušnosti k národnosti alebo etniku so zreteľom na materinský jazyk.¹

8. V októbri až novembri 2019 bude prijaté Opatrenie ŠÚ SR, ktorým sa určujú podrobnosti o charakteristikách a štruktúre zisťovaných údajov o témach sčítania obyvateľov, domov a bytov v roku 2021 a spôsobe ich zisťovania, vzory sčítacích formulárov pre sčítanie obyvateľov a vzory sčítacích formulárov pre sčítanie domov a bytov. V tejto súvislosti je taktiež významná informácia, že Riadiaci výbor pre Sčítanie obyvateľov, bytov a domov 2021 schválil zisťovanie multietnicity (t. j. možnosť prihlásiť sa k príslušnosti k dvom národnostiam) v Sčítaní obyvateľov, domov a bytov v roku 2021.

9. V roku 2019 bolo zrealizované vyhodnotenie indikátorov globálnych a čiastkových cieľov akčných plánov Stratégie SR pre integráciu Rómov do roku 2020 za roky 2016, 2017 a 2018.² V roku 2017 vláda SR prijala Národný akčný plán Sčítania obyvateľov, domov a bytov 2021 na roky 2017 – 2020, ktorého súčasťou bola aj štúdia o zohľadnení špecifik vyplývajúcich z charakteru obce pri príprave Sčítania obyvateľov, domov a bytov 2021 so zameraním na MRK. Súčasťou plánu je aj špecifický prístup k elektronickému sčítaniu obyvateľov urbanistických sídiel MRK. V uvedenom pláne sú súčasne obsiahnuté aj úlohy tvorby metodiky sčítania obyvateľov z hľadiska ich príslušnosti k národnosti alebo etniku so zreteľom na materinský jazyk. Za týmto účelom bola vytvorená expertná pracovná skupina, ktorej členom je aj Úrad splnomocnenca vlády SR pre rómske komunity (ďalej len „ÚSVRK“).

10. ÚSVRK dokončil spracovanie Atlasu rómskych komunít 2019, ktorý obsahuje údaje celkovo k 405 024 príslušníkom MRK, žijúcich celkovo v 949 koncentráciách – urbanistických sídlach, ktoré celkovo vytvára 37 117 obydľí. Uvedený atlas veľmi detailne

---

¹ Metodika v slovenskom jazyku bola zverejnená na webovom sídle splnomocnenca na https://www.narodnostnemensiny.gov.sk/data/files/7470_metodika-sodb-2021.pdf a taktiež na webovom sídle ŠÚ SR.

² Dáta sú zverejnené na <http://www.minv.sk/?monitorovanie-a-hodnotenie-1>

mapuje životné podmienky komúnit. Súčasne pokračuje jeho ďalšia finalizácia v sledovaných 164 ukazovateľoch, ako aj zatiaľ v 35 ukazovateľoch komparačného vývoja stavu s predchádzajúcim atlasom. Z vykonaného zberu údajov je preukázateľné, že sa zlepšil prístup k pitnej vode, v stovke najväčších rómskych komúnit na Slovensku má v súčasnosti prístup k pitnej vode z vodovodu 61% obyvateľov, oproti roku 2013 – 48% a v roku 2004 okolo 36%.

11. Zhromažďovanie komplexných štatistických a demografických údajov sa v SR riadi aj sekundárnym právom Európskej únie. Osobitne nariadením Európskeho parlamentu a Rady ES 1177/2003 zo 16. júna 2003 o štatistike Spoločenstva o príjmoch a životných podmienkach (EU-SILC), nariadením (ES) č. 1059/2003 z 26. mája 2003, ktorým sa stanovuje spoločná štatistická klasifikácia územných jednotiek, nariadením Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 763/2008 o sčítaní obyvateľov, domov a bytov, ako aj nariadením Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1260/2013 z 20. novembra 2013 o európskej demografickej štatistike. Program štatistických zisťovaní na roky 2018-2020 bol vydaný vyhláškou ŠÚ SR č. 250/2017 Z. z. v znení vyhlášky č. 266/2018 Z. z. Demografické a sociálne štatistiky, spoločne s regionálnymi, odvetvovými, viacstrannými a inými štatistikami sú zverejňované na webovom sídle ŠÚ SR. Tieto sú pre širokú verejnosť rovnako spracovávané aj v príslušných informačných publikáciách a ročenkách, rovnako prístupných na uvedenom webovom sídle, z časti aj v anglickom jazyku³.

Národná inštitúcia pre ľudské práva

12. Ministerstvo spravodlivosti SR (ďalej len „MS SR“) vypracovalo hĺbkovú analýzu Parížskych princípov a odporúčaní GANHRI (*Global Alliance Of National Human Rights Institutions*) a ich súladu s právnou úpravou Slovenského národného strediska pre ľudské práva (ďalej len „SNSLP“) a verejného ochrancu práv. Súčasťou analýzy boli odporúčania medzinárodných monitorovacích orgánov, vrátane výboru. Následne viedlo MS SR verejnú diskusiu k možnostiam legislatívnych zmien a osobitne rokovalo so SNSLP, ktoré bolo priamo zapojené do tvorby legislatívneho návrhu. MS SR predložilo v decembri 2018 vláde SR návrh novely zákona o zriadení SNSLP, ktorou sa sleduje čo najväčšie zosúladenie s Parížskymi princípmi a odporúčaniami GANHRI. Návrh zákona bol schválený vládou SR 9. januára 2019. Súčasne s touto úpravou bola dosiahnutá dohoda o navýšení personálmateriálnych kapacít SNSLP, pričom rozpočet bol od roku 2019 navýšený o 40% a počítá s vytvorením 7 nových pracovných miest. Vzhľadom na to, že Národná rada SR neschválila vládny návrh zákona na svojom rokovaní 26. júna 2019, MS SR bude so SNSLP rokovať o ďalších možnostiach v novom volebnom období od roku 2020.

Implementácia antidiskriminačného zákona

13. Dôležité opatrenia na zintenzívnenie presadzovania antidiskriminačného zákona, ktoré majú zabezpečiť efektívne prerokovanie žalôb týkajúcich sa rasovej diskriminácie, boli prijaté pri rekodifikácii civilného procesného práva v rámci Civilného sporového poriadku, v ktorom boli antidiskriminačné spory vyčlenené ako samostatný druh sporu s odlišnou úpravou procesných pravidiel. Významným opatrením pre zlepšenie presadzovania antidiskriminačného zákona je aj posilnenie SNSLP, ktorého právomocou je riešiť podnety na diskrimináciu, poskytovať právnu pomoc, vrátane zastupovania v súdnom konaní a vedenia strategickej litigácie.

---

³https://slovak.statistics.sk/wps/portal/ext/home!/ut/p/z1/04_Sj9CPyKssy0xPLMnMz0vMAfIjo8ziA809LZycDB0NLPyCXA08QxwD3IO8TAWNTEz1wwkpiAJKG-AAjgZA_VFgJc7ujh4m5j4GBhY-7qYGno4eoUGWgcbGBo7GUAV4zCjIjTDIdFRUBADse0bP/dz/d5/L2dBISEvZ0FBIS9nQSEh/

14. Problematika zdĺhavých súdnych konaní sa netýka iba rasovej diskriminácie, ale súdnych konaní ako takých. MS SR zaviedlo a neustále zavádza opatrenia, ktoré majú zlepšiť situáciu a skrátiť priemernú dĺžku súdnych konaní. V spolupráci s Európskou komisiou pre efektívnu justíciu Rady Európy (CEPEJ) bol vypracovaný audit súdov. MS SR naďalej realizuje v spolupráci s CEPEJ projekt, ktorého cieľom je zlepšiť efektívnosť a kvalitu slovenského súdneho systému.

15. Na základe výstupov projektu boli pod vedením MS SR stanovené priority a začali pracovať pracovné skupiny k témam :

- nastavenia vhodných podmienok na súdoch pre rodinnoprávnu agendu,
- možnosti využitia inštitútu „lietajúceho sudcu“ v slovenskom právnom systéme,
- špecializácie súdov a sudcov,
- časových rámcov a analýzy reštančných vecí,
- súdnej mapy,
- prerozdeľovania (ľudských a finančných) zdrojov,
- zlepšeníu IT nástrojov v justícií.

16. Výsledkom týchto prác by malo byť zefektívnenie súdnych konaní, vrátane konaní týkajúcich sa diskriminácie. Medzi významné opatrenia sledujúce odbremenenie civilných súdov prijaté v roku 2017 určite patrí koncentrácia elektronickej agendy platobných rozkazov, ktorá sa presunula na jeden súd – Okresný súd Banská Bystrica. Novelou Exekučného poriadku bol v tom istom roku zriadený jediný exekučný súd v SR, ktorý má výlučnú kauzálnu príslušnosť na vybavovanie exekučnej agendy – Okresný súd Banská Bystrica.

17. Z dostupných štatistických údajov MS SR je zrejmé, že dĺžka konania v antidiskriminačných sporoch sa pohybuje v rozpätí dvoch mesiacov až desiatich rokov, pričom najhoršie výsledky mávajú práve okresné súde s veľkým množstvom civilnej agendy, ako napríklad súde v hlavnom meste Bratislava. Veríme, že vyššie uvedené opatrenia prispejú k zrýchleniu týchto konaní.

18. Organizácia pre bezpečnosť a spoluprácu v Európe (ďalej len „OBSE“) poverila Úrad pre demokratické inštitúcie a ľudské práva (ďalej len „ODIHR“) úlohou rozvíjať programy na pomoc zúčastneným štátom v boji proti trestným činom z nenávisti. Za týmto účelom ODIHR vypracoval vzdelávanie pre orgány presadzovania práva v boji proti trestným činom z nenávisti (TAHCLE), ktorého sa v roku 2018 zúčastnili vybraní príslušníci Policajného zboru (ďalej len „PZ“) a zamestnanci SNSLP. Cieľom uvedeného vzdelávania je zlepšiť policajné zručnosti pri prevencii a reagovaní na trestné činy z nenávisti a budovať dôveru v orgány činné v trestnom konaní. Zamestnanci SNSLP boli vyškolení za účelom ďalšieho lektorovania príslušníkov PZ.

19. Takto preškolení príslušníci PZ následne školia v uvedenej problematike príslušníkov národnej protiteroristickej jednotky Národnej kriminálnej agentúry Prezídia PZ (ďalej len „NPTJ“) počas inštruktážno-metodických zamestnaní a porád. NPTJ bola vytvorená z dôvodu zefektívnenia boja proti terorizmu a extrémizmu v SR v roku 2017 v rámci štruktúry Národnej kriminálnej agentúry Prezídia PZ (ďalej len „NAKA“).

20. Školenia príslušníkov základných útvarov zabezpečujú preškolení príslušníci odboru poriadkovej polície PZ (ďalej len „OPP“) zaradení na Prezídium PZ a na krajských riaditeľstvách PZ.

21. ODIHR pripravil vzdelávanie pre orgány presadzovania práva v boji proti trestným činom z nenávisťi s názvom: „Sudcovia, prokurátori a tréning vo veciach trestných činov motivovaných nenávisťou“, ktorého sa zúčastnil zamestnanec SNSLP.

22. Z dôvodu skvalitnenia odhaľovania protiprávneho konania súvisiaceho s rasovo motivovanými činmi páchanými vo virtuálnom prostredí sa príslušníci NPTJ v roku 2017 zúčastnili školenia organizovaného špecializovaným útvarom CSIRT.SK (*Computer Security and Incident Response Team*). Taktiež sa zapojili do projektu EMICVEC, ktorý je zameraný na zvýšenie efektivity pri monitorovaní, odhaľovaní a objasňovaní prejavov extrémizmu v kyberpriestore.

23. Príslušníci PZ z Akadémie Policajného zboru (ďalej len „APZ“), strednej odbornej školy PZ, NPTJ NAKA, Úradu inšpekčnej služby a OPP sa zúčastnili Konferencie o identifikácii, vyšetrowaní a prevencii nenávisťných zločinov v rámci Moldavska, Slovenska a Ukrajiny, ktorá sa konala 24. – 25. júna 2019 v Odese. Konferenciu organizovala Rada Európy v spolupráci s ÚSVRK.

24. OPP v roku 2018, v spolupráci s ÚSVRK, zabezpečil stretnutie príslušníkov PZ, ktorí sa venujú problematike Rómov a predstaviteľov OBSE/ODIHR/CPSRI (*Contact Point for Roma and Sinti Issues*), ktoré bolo nazvané ako „Tréningový program OBSE/ODIHR/CPSRI na posilnenie schopností príslušníkov PZ pracujúcich v komunitách Rómov a Sintov“.

25. Požiadavky a úlohy vyplývajúce z dohovoru sú implicitnou súčasťou pravidelného vzdelávania, ktoré je systematicky organizované na APZ vo všetkých akreditovaných študijných programoch, formách a stupňoch vysokoškolskej prípravy.

26. Cieľovou skupinou v rámci tohto špecifického odborného vysokoškolského vzdelávania sú všetci študenti APZ, tzn. nielen tí, ktorí už sú príslušníkmi PZ, ale aj potenciálni uchádzači o vstup do PZ, ktorí sa perspektívne pripravujú na náročné povolanie policajta. Dôležitým objektom v tomto systematickom vzdelávacom procese sú taktiež študenti bezpečnostno-právnych služieb vo verejnej správe, ktorí sú taktiež vo svojej každodennej praxi konfrontovaní s požiadavkami dohovoru.

27. Vybrané katedry APZ pravidelne, systematicky a cieľavedome aplikujú do výučby svojich predmetov najnovšie poznatky o rasovej diskriminácii, ktoré v kontexte relevantných spoločensko-vedných predmetov umožňujú lepšie pochopiť širšie spoločensko-politické, sociálno-psychologické, sociologické a morálne súvislosti uvedeného negatívneho, sociálno-patologického javu. Získané informácie umožňujú študentom získať komplexnejší spoločenskovedný obraz o tejto téme a zároveň im umožňujú hlbšie pochopiť nutnosť rešpektovať a chrániť ľudské práva a zároveň aktívne podnikať efektívne opatrenia na odstránenie rasovo diskriminačných činov a postupov.

28. Okrem systematickej výučby, katedry pravidelne zabezpečujú vypísanie tém záverečných bakalárskych a diplomových prác pre študentov denného a externého štúdia, ktoré sú zamerané na charakteristiku existujúceho stavu a špecifické sociálne, psychologické, etické i politologické aspekty riešenia problematiky rasizmu.

29. Katedra verejnoprávnych vied realizuje predmet Polícia a ľudské práva, ktorý je určený pre študentov špecializovaného policajného štúdia. Obsah predmetu je venovaný

úprave základných práv a slobôd v Ústave SR (ďalej len „ústava“), pričom pozornosť je venovaná takisto čl. 12 ústavy.

30. Na vyššie uvedenej katedre sa venuje pozornosť predchádzania rasovej diskriminácii aj na vedeckovýskumnej úrovni, a to hlavne výskumom porušovania základných práv rómskej národnostnej menšiny a ostatných národnostných menšín žijúcich v SR spracovaním konkrétnych projektov. V súčasnosti sa dokončuje realizácia Projektu „Ochrana ľudských práv v činnosti polície“.

31. Katedra verejnoprávných vied je pravidelným organizátorom vedeckých konferencií, ktoré sa zaoberajú ochranou základných práv a slobôd, vrátane predchádzania diskriminácii. V roku 2017 zorganizovala medzinárodnú vedeckú konferenciu na tému „Polícia ako garant bezpečnosti“ a následne v roku 2019 medzinárodnú vedeckú konferenciu na tému „Aktuálne problémy rezonujúce Európou“ (právo-bezpečnostné aspekty), na ktorých boli prezentované aj príspevky týkajúce sa problematiky rasovej diskriminácie, v širšom kontexte ochrany ľudských práv.

32. SNSLP zorganizovalo v roku 2017 na jeho pôde vzdelávanie príslušníkov NPTJ a prokurátorov Úradu špeciálnej prokuratúry Generálnej prokuratúry SR. Obsahom a cieľom seminára bolo sprostredkovanie informácií o judikatúre Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) týkajúcej sa nenávistných prejavov, ako aj o symbolike rasizmu a extrémizmu. Lektorkou seminára bola spolu-zástupkyňa SR pred ESLP a zamestnanci SNSLP.

33. V spolupráci s Kanceláriou zástupkyne SR pred ESLP sú pre potreby slovenskej praxe v Bulletine Najvyššieho súdu SR pravidelne zverejňované slovenské preklady prehľadov judikatúry ESLP, ktoré zverejňuje vo vybraných oblastiach tlačový odbor ESLP vo francúzskom a anglickom jazyku. Prehľady sú tematicky vyberané podľa aktuálnych potrieb a miery využiteľnosti v slovenskej praxi. Prehľady nemajú záväzný charakter a nepredstavujú vyčerpávajúcu informáciu o rozhodnutiach ESLP, sú však významnou pomôckou pri hľadaní relevantných rozhodnutí ESLP ku konkrétnej problematike⁴.

34. Justičná akadémia, ktorá zabezpečuje odborné vzdelávanie sudcov, súdnych úradníkov a prokurátorov, realizovala v roku 2017 tri vzdelávacie aktivity a celkový počet účastníkov bol 86. V roku 2018 zorganizovala 4 aktivity pre 138 účastníkov a v roku 2019 to boli dve aktivity pre 41 účastníkov. Aktivity sa týkali nenávistných prejavov a nenávistných trestných činov.

35. Ministerstvo vnútra SR (ďalej len „MV SR“) za uplynulé obdobie realizovalo niekoľko informačných kampaní zameraných na problematiku rasovej diskriminácie a extrémizmu.

Bližšie informácie sú uvedené v prílohe, bod A.

36. V rámci služby poriadkovej polície PZ jej príslušníci, zaradení na funkciu starší referent pre prácu v komunitách, vykonávajú v sociálne vylúčených skupinách (komunitách)

---

⁴ V Bulletine č. 2/2017 je uverejnený slovenský preklad prehľadu judikatúry ESLP k otázke nenávistných prejavov. Bulletin č. 2/2017 je možné nájsť na tomto odkaze https://www.nsud.sk/data/files/1829_bulletin_odak_2_2017.pdf.

preventívne pôsobenie, poskytujú odbornú pomoc a informácie, vykonávajú prednáškovú, lektorskú a publikačnú činnosť a rozvíjajú vzťahy s Rómami, ako aj so všetkými zainteresovanými inštitúciami.

37. Práca staršieho referenta pre prácu v komunitách spočíva aj v riešení rozmanitých problémov v pridelených komunitách a v pôsobení na zlepšovanie bezpečnostnej situácie (starší referenti pre prácu v komunitách sa takmer dennodenne stretávajú so žiadosťami o spoluprácu a pomoc od predstaviteľov rôznych inštitúcií, či už sú to pedagógovia, sociálni pracovníci, zdravotníci, zástupcovia mimovládnych organizácií a pracovníci obecných a mestských úradov).

38. MS SR každoročne poskytuje dotácie zamerané na presadzovanie, podporu a ochranu ľudských práv, v rámci ktorých podporuje aj projekty zamerané na vzdelávanie. Výzva na predkladanie projektov je zameraná na presadzovanie, podporu a ochranu ľudských práv a slobôd a na predchádzanie všetkým formám diskriminácie, rasizmu, xenofóbie, antisemitizmu a ostatným prejavom intolerancie. Výzva má určené priority, pričom každoročne sú prioritou projekty zamerané na prevenciu radikalizácie mládeže ako aj boj proti prejavom extrémizmu. MS SR prostredníctvom dopytovo orientovanej výzvy prerozdeľuje 763 500 eur, pričom medzi podporenými projektmi sú každoročne aj informačné kampane zamerané na boj s diskrimináciou a intoleranciou. V roku 2018 boli projekty sústredené na informačné a vzdelávacie aktivity zamerané na prevenciu radikalizácie a extrémizmu (nenávisných trestných činov) podporené v celkovej výške 293 878 eur.

Rasovo motivované trestné činy

39. Novelou Trestného zákona (ďalej len „TZ“) účinnou od 1. januára 2017 sa objektívna stránka trestného činu podpora a propagácia hnutia smerujúceho k potlačeniu základných práv a slobôd (§ 421 TZ) doplnila o konanie spočívajúce v založení skupiny alebo hnutia, ktoré preukázateľne smeruje k potlačeniu základných práv a slobôd osôb, ktoré dovtedy v právnej úprave absentovalo. Súčasne platnú právnu úpravu s účinnosťou od 1. januára 2017 považujeme za plne v súlade s čl. 4 dohovoru.

40. PZ pravidelne monitoruje bezpečnostnú situáciu v rámci SR a na základe potreby reaguje a prijíma opatrenia na jej neustále zlepšenie a vykonáva nepretržité opatrenia na boj proti organizáciám a skupinám, ktoré podnecujú prostredníctvom sociálnych sietí počítačovú kriminalitu a podporujú rasovú diskrimináciu.

41. V rámci plnenia úloh súvisiacich s odhaľovaním, objasňovaním a vyšetrovaním trestných činov extrémizmu a trestných činov terorizmu sa príslušníci NPTJ zameriavajú aj na zisťovanie organizácií, ktoré podnecujú a podporujú rasovú diskrimináciu. Prejavy rasovej diskriminácie a iných foriem neznášanlivosti sa v poslednom období postupne presúvajú z „ulice“ do „virtuálneho priestoru“, teda v mnohých prípadoch je táto trestná činnosť páchaná prostredníctvom sociálnych sietí na internete. Najčastejšie sa touto formou páchajú trestné činy podpory a propagácie skupín smerujúcich k potlačeniu základných práv a slobôd podľa § 421 TZ, prejavu sympatie k hnutiu smerujúcemu k potlačeniu základných práv a slobôd podľa § 422 TZ, hanobenia národa, rasy a presvedčenia podľa § 423 TZ a podnecovania k národnostnej, rasovej a etnickej nenávisti podľa § 424 TZ.

42. Všetky prípady rasovo motivovaných trestných činov sú ako pri iných trestných činoch posudzované individuálne a nestranné. Sú bezodkladne vyšetrované príslušníkmi PZ

za účelom náležitého zistenia skutkového stavu veci a následne spravodlivého potrestania páchatel'ov týchto protiprávnych konaní.

43. Rasovo motivované trestné činy sú v slovenskom právnom poriadku obsiahnuté v ustanovení § 421 – založenie, podpora a propagácia hnutia smerujúceho k potláčaniu základných ľudských práv a slobôd, § 422 – prejav sympatie k hnutiu smerujúcemu k potláčaniu základných práv a slobôd, § 423 – hanobenie národa, rasy a presvedčenia, § 424 – podnecovanie k národnostnej, rasovej a etnickej nenávisti, § 424a – apartheid a diskriminácia skupiny osôb. § 140 písm. e) TZ definuje trestný čin spáchaný z osobitného motívu. Vyšetrovanie týchto trestných činov patrí do vecnej pôsobnosti NPTJ, ktorá má dislokovaných vyšetrovateľov v rámci celej SR na jednotlivých expozitúrach NPTJ (Bratislava, Západ, Stred a Východ). V súvislosti s posilňovaním boja proti extrémizmu spadajú od januára 2017 tieto trestné činy do pôsobnosti Úradu špeciálnej prokuratúry a Špecializovaného trestného súdu.

44. TZ v úprave osobitného motívu rozoznáva motívy spáchania trestného činu z nenávisti voči skupine osôb alebo jednotlivcovi pre ich skutočnú alebo domnelú príslušnosť k niektorej rase, národu, národnosti, etnickej skupine, pre ich skutočný alebo domnelý pôvod, farbu pleti, pohlavie, sexuálnu orientáciu, politické presvedčenie alebo náboženské vyznanie (§ 140 písm. e)). Osobitný motív je súčasťou kvalifikovanej skutkovej podstaty trestných činov, to znamená, že je formou spáchania trestného činu, za ktorú hrozí vyššia sankcia.

Potláčanie nenávistných prejavov

45. Činnosť NPTJ je zameraná okrem odhaľovania a vyšetrovania trestných činov súvisiacich s problematikou terorizmu aj na odhaľovanie a vyšetrovanie extrémistických trestných činov. Vyšetrovaním týchto trestných činov sa zaoberajú úzko špecializovaní vyšetrovatelia NPTJ, ktorí v danej problematike absolvovali viacero špecifických školení a veľmi úzko spolupracujú s prokurátormi Úradu špeciálnej prokuratúry Generálnej prokuratúry SR, ktorí sú vyčlenení na tento druh trestnej činnosti.

46. V rámci NPTJ bolo vytvorené extrémistické skríningové centrum, medzi ktorého primárne úlohy patrí vyhľadávanie, monitorovanie a analyzovanie akýchkoľvek informácií, podnetov a prejavov na internete a na sociálnych sieťach vzťahujúcich sa k danej oblasti. Dôležitou pracovnou činnosťou je sústreďovanie, analyzovanie a využívanie informácií získaných od slovenských bezpečnostných služieb a zahraničných bezpečnostných zložiek, vrátane Europolu, Interpolu a ďalších príslušných orgánov verejnej moci v SR so zameraním na získavanie informácií k vykonávateľom, nositeľom alebo podporovateľom extrémizmu na území SR, ako aj aktívna spolupráca s mimovládnymi organizáciami zaoberajúcimi sa problematikou extrémizmu.

47. Trestný čin spáchaný z nenávisti je v slovenskom právnom poriadku obsiahnutý v ustanovení § 140 písm. e) TZ, ktorý definuje osobitný motív a rozumie sa ním spáchanie trestného činu z nenávisti voči skupine osôb alebo jednotlivcovi pre ich skutočnú alebo domnelú príslušnosť k niektorej rase, národu, národnosti, etnickej skupine, pre ich skutočný alebo domnelý pôvod, farbu pleti, pohlavie, sexuálnu orientáciu, politické presvedčenie alebo náboženské vyznanie. Zahŕňa všetky trestné činy motivované nenávisťou k akejkoľvek sociálnej skupine. Spáchanie trestného činu z osobitného motívu zakladá použitie vyššej trestnej sadzby pre páchatel'ov. Monitorovaním páchania týchto trestných činov v médiách a najmä na internete sa zaoberá extrémistické skríningové centrum NPTJ. Zistené informácie a

podnety na trestné stíhanie sú zasielané príslušným výkonným útvarom NPTJ v rámci celej SR.

48. Ďalším z účinných opatrení na predchádzanie a boj proti nenávisným prejavom je uzavretie memoranda medzi NPTJ a mimovládnu organizáciou Digitálna inteligencia v septembri 2018. *Bližšie informácie sú uvedené v prílohe, bod B.*

49. V súčasnosti sa plní úloha z Vyhodnotenia Akčného plánu predchádzania a eliminácie rasizmu, xenofóbie, antisemitizmu a iných foriem intolerancie na roky 2016 – 2018 „Spracovať vstupnú analýzu o problematike rasizmu a xenofóbie v podmienkach SR s návrhom odporúčaní pre verejné politiky“. Základným podkladom pre vypracovanie vstupnej analýzy je Analýza aplikačnej praxe ustanovení TZ a Trestného poriadku týkajúcich sa boja proti extrémizmu. Zdrojmi analýzy boli verejne dostupné zdroje o problematike extrémizmu, rasovo, etnicky a nábožensky motivovanej kriminalite, štatistiky PZ SR, analytické správy spracované na Prezídiu PZ, Generálnej prokuratúry SR, ako aj zistenia z realizovaných fokusových skupín. Táto analýza bola schválená Výborom pre predchádzanie a elimináciu rasizmu, xenofóbie, antisemitizmu a ostatných foriem intolerancie. Výstupy analýzy boli podkladom pre vypracovanie legislatívneho materiálu k zmene TZ a zákona č. 301/2005 Z. z. Trestného poriadku v znení neskorších predpisov (ďalej len „TP“).

50. MS SR vykonalo s účinnosťou od 1. januára 2017 rozsiahlu reformu legislatívy a inštitucionálneho zabezpečenia stíhania trestných činov z nenávisťi, ktoré sa v právnom poriadku SR označujú ako trestné činy extrémizmu.

51. Táto reforma priniesla účinnejšie vyšetrowanie trestných činov extrémizmu tým, že pôsobnosť vyšetrowať tieto trestné činy bola zverená špecializovanej jednotke Národnej kriminálnej agentúry s celoslovenskou pôsobnosťou. Súčasťou založenia celoslovenskej pôsobnosti pre trestné stíhanie extrémistických trestných činov bolo zverenie agendy Úradu špeciálnej prokuratúry, ako aj presun pôsobnosti prerokovávať tieto trestné činy z okresných súdov na Špecializovaný trestný súd. V rámci zabezpečenia kvality výkonu týchto špecializovaných orgánov zároveň prebehli v spolupráci s ODIHR školenia v rámci programov TAHCLE (pre vyšetrowateľov) a PAHCT (pre špeciálnych prokurátorov a sudcov). Na účely efektívneho boja s extrémizmom MS SR zároveň ustanovilo nový znalecký odbor pre súdnych znalcov s názvom Spoločenské a humanitné vedy, ktorý je rozdelený do dvoch odvetví – politický extrémizmus a náboženský extrémizmus. Znalci v tomto odbore pomáhajú zabezpečiť efektívne a kvalifikované rozpoznávanie prvkov extrémizmu a nenávisťných motívov.

52. Po legislatívnej stránke boli realizované viaceré zmeny v trestných kódexoch. Zmeny TZ zahŕňali nové alebo prepracované trestné činy založenia, podpory a propagácie hnutia smerujúceho k potlačeniu základných práv a slobôd podľa § 421, prejavu sympatie k hnutiu smerujúcemu k potlačeniu základných práv a slobôd podľa § 422, výroby extrémistických materiálov podľa § 422a, rozširovania extrémistických materiálov podľa § 422b, prechovávaní extrémistických materiálov podľa § 422c, popierania a schvaľovania holokaustu, zločinov politických režimov a zločinov proti ľudskosti podľa § 422d, hanobenia národa, rasy a presvedčenia podľa § 423, podnecovania k národnostnej, rasovej a etnickej nenávisťi podľa § 424, apartheidu a diskriminácie skupiny osôb podľa § 424a a trestný čin spáchaný z osobitného motívu podľa § 140 písm. e).

53. Osobitný motív, ktorý podmieňuje použitie vyššej trestnej sadzby, vrátane osobitného motívu z nenávisťi podľa § 140 e), zahŕňa nenávisť voči skupine osôb alebo jednotlivcovi pre

ich skutočnú alebo domnelú príslušnosť k niektorej rase, národu, národnosti, etnickej skupine, pre ich skutočný alebo domnelý pôvod, farbu pleti, pohlavie, sexuálnu orientáciu, politické presvedčenie alebo náboženské vyznanie. Akýkoľvek trestný čin spáchaný z osobitného motívu podľa § 140 písm. e) sa považuje za trestný čin extrémizmu.

54. Reformou došlo tiež k zmenám v oblasti trestnosti založenia hnutia smerujúceho k potlačeniu základných práv a slobôd (doteraz bola postihovaná iba podpora a propagácia takéhoto hnutia), ako aj zmena definície extrémistického materiálu, pričom sa už pre trestnosť konania akým je výroba, prechovávanie alebo šírenie týchto materiálov nevyžaduje úmysel šíriť nenávisť, násilie alebo neodôvodnene odlišné zaobchádzanie.

55. Osobitne v oblasti verejných nenávisťných prejavov bol novo definovaný trestný čin podnecovania k národnej, rasovej alebo etnickej nenávisti (§ 424), ktorý zahŕňa verejné podnecovanie k násiliu alebo nenávisti voči osobe alebo skupine osôb pre ich skutočnú alebo domnelú príslušnosť k niektorej rase, národu, národnosti, etnickej skupine, pre ich skutočný alebo domnelý pôvod, farbu pleti, sexuálnu orientáciu, náboženské vyznanie alebo preto, že sú bez vyznania, alebo verejné podnecovanie k obmedzovaniu ich práv a slobôd. Verejným podnecovaním sa rozumie aj podnecovanie nenávisti prostredníctvom médií, či sociálnych sietí na internete.

56. Do TZ bola zavedená definícia trestného činu apartheidu a diskriminácie voči skupine osôb (§ 424a), ktorá zabezpečila súlad TZ s Medzinárodným dohovorom o potlačení a trestaní zločinu apartheidu a Dohovorom o odstránení všetkých foriem rasovej diskriminácie.

57. Za sledované obdobie sa pozitívne prejavila aplikačná prax zákona o trestnej zodpovednosti právnických osôb. Zákonom bola v SR zavedená priama trestná zodpovednosť vzťahujúca sa na právnické osoby, ktoré spáchajú trestnú činnosť, vrátane trestných činov extrémizmu.

58. Stíhanie a vyšetrovanie trestných činov extrémizmu je vykonávané v súlade s príslušnými právnymi normami SR, predovšetkým v zmysle TZ a TP. Odhaľovanie a vyšetrovanie trestných činov extrémizmu spáchaných s osobitným motívom podľa § 140 písm. e) TZ vykonáva NPTJ, ktorá má dislokovaných vyšetrovateľov v rámci celej SR na jednotlivých expozitúrach NPTJ (Bratislava, Západ, Stred a Východ). Tento policajný útvar taktiež zabezpečuje v rámci svojej pôsobnosti zber štatistických údajov trestných činov extrémizmu, ktoré sú každoročne zhrnuté v informácii o činnosti NAKA za príslušný kalendárny rok. Zber štatistických údajov zabezpečuje aj odbor správy informačných systémov polície. PZ nedisponuje štatistickými údajmi o počtoch odsúdení a/alebo odškodnení udelených obetiam.

59. Milan Mazurek, bývalý poslanec Národnej rady SR za politickú stranu Kotleba – Ľudová strana Naše Slovensko, bol 3. septembra 2019 na základe rozhodnutia Najvyššieho súdu SR právoplatne odsúdený za hanlivé vyjadrenia na adresu Rómov prezentované v živom vysielaní rádia. M. Mazurek bol obžalovaný pre prečin hanobenia národa, rasy a presvedčenia (§ 423 TZ) v jednočinnom súbehu s prečinom podnecovania, hanobenia a vyhrážania sa osobám pre ich príslušnosť k niektorej rase, národu, národnosti, farbe pleti, etnickej skupine alebo pôvodu rodu (§ 424a TZ účinného do 31. decembra 2016). Najvyšší súd SR potvrdil rozhodnutie súdu prvého stupňa a sprísnil uložený peňažný trest v sume 10 000 eur. Proti tomuto rozhodnutiu Najvyššieho súdu SR nie je dostupný riadny opravný prostriedok. V zmysle čl. 81a písm. f) ústavy dňom nadobudnutia právoplatnosti tohto rozsudku zanikol Mazurekovi mandát poslanca Národnej rady SR. Tento prípad bol ostro sledovaný médiami,

ktoré pravidelne prinášali informácie s ním súvisiace. Niektoré médiá taktiež spustili rôzne kampane alebo publikovali články týkajúce sa zločinov z nenávisťi, hoaxov a dezinformácii na adresu Rómov, ktoré sa objavujú najmä na sociálnych sieťach. Obdobne mediálne sledovaným je prípad zabitia občana Filipín, Henryho Acordu, ktorý bol v máji 2018 brutálne napadnutý slovenským občanom, Jurajom H., ktorý bol pod vplyvom alkoholu a liekov. Henry Acorda zomrel niekoľko dní po útoku v dôsledku zranení. Juraj H. sa k spáchaniu trestného činu priznal a oľutoval ho. Krajský súd v Bratislave ako súd druhého stupňa rozhodoval o odvolaní proti rozhodnutiu Okresného súdu Bratislava I a vo svojom rozsudku zo 17. septembra 2019 odsúdil Juraja H. na nepodmienečný trest odňatia slobody vo výmere 9 rokov. Rovnako tak odsúdenému uložil povinnosť absolvovať protialkoholické liečenie a uhradiť matke Henryho Acordu aj nemajetkovú ujmu vo výške 50 000 eur ako odškodnenie. V súvislosti so zabitím Henryho Acordu sa objavilo aj podozrenie na rasovú motiváciu, podľa dostupných informácií sa však rasový motív trestného činu nepreukázal. Avšak aj toto podozrenie v súvislosti s napadnutím v centre hlavného mesta rozprúdilo debatu širokej verejnosti o rasovo motivovaných trestných činoch a extrémizme.

60. Úlohy z Akčného plánu predchádzania a eliminácie rasizmu, xenofóbie, antisemitizmu a iných foriem intolerancie na roky 2016 – 2018 sú splnené. Pravidelne vyhlasovaná Výzva Rady vlády SR pre prevenciu kriminality a Výzva MV SR na predkladanie žiadostí o poskytnutie dotácie v oblasti prevencie kriminality, prostredníctvom ktorých sa podporujú aj projekty dotýkajúce sa témy boja proti extrémizmu.

61. Od roku 2017 sa SNSLP pravidelne zúčastňuje podujatí organizovaných Múzeom holokaustu v Seredi, kde si s rôznymi aktérmi vymieňa poznatky a skúsenosti v oblasti boja proti extrémizmu. Na základe úloh vyplývajúcich z Koncepcie boja proti extrémizmu na roky 2015 – 2019 SNSLP každoročne realizuje vzdelávacie aktivity na témy extrémizmu a holokaustu.

62. V roku 2017 realizovalo SNSLP 48 vzdelávacích aktivít na tému extrémizmus, z toho 44 na základných a stredných školách (1 205 účastníkov). Záujem o tému extrémizmus prejavilo 117 účastníkov, a to z Krajského riaditeľstva PZ v Nitre, Odboru kriminálnej polície, Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR (ďalej len „MŠVVŠ SR“) a Centra pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie (ďalej len „CPPP“) v Senici. Na úrovni škôl bolo zrealizovaných 5 vzdelávacích aktivít na tému holokaust (153 účastníkov).

63. V roku 2018 realizovalo SNSLP 92 vzdelávacích aktivít na tému extrémizmus, z toho 85 na základných a stredných školách (2 228 účastníkov). Záujem o tému extrémizmus prejavili aj Metodicko-pedagogické centrum v Bratislave a CPPP v Martine, Liptovskom Mikuláši, Krupine, Zvolene, Galante a Novom Meste nad Váhom (spolu 143 účastníkov podujatí). SNSLP taktiež uskutočnilo 25 vzdelávacích aktivít na školách zameraných na tému holokaust (569 účastníkov).

64. K 30. aprílu 2019 zrealizovalo SNSLP 47 vzdelávacích aktivít na tému extrémizmus, z toho 43 na základných a stredných školách (1230 účastníkov). Záujem o tému extrémizmus prejavili aj Extrémistické skríningové centrum NAKA, CPPP Tvrdošín, Metodicko-pedagogické centrum v Bratislave a MŠVVŠ SR (54 účastníkov). Na úrovni škôl bolo zrealizovaných 8 vzdelávacích aktivít na tému holokaust (182 účastníkov).

65. MŠVVŠ SR pravidelne vyčleňuje účelové finančné prostriedky na financovanie rozvojových projektov:

a) „Regionálna a multikultúrna výchova žiakov patriacim k národnostným menšinám“ – prioritnou oblasťou podpory sú aktivity, ktoré prispievajú k vzájomnému spoznávaniu, multikultúrnemu dialógu, odbúravaní predsudkov voči iným a podpore regionálneho vzdelávania. Ďalšími oblasťami podpory sú rozvíjanie národnostnej identity a zohľadnenie špecifik národností vo vyučovacom procese; aktivity prispievajúce k spolunažívaniu detí rôznych národnostných menšín a majority; aktivity vedúce k spoznávaniu cudzích kultúr; aktivity podporujúce čitateľskú gramotnosť detí a žiakov rôznych národnostných menšín; formovanie vzťahu k histórii, kultúre a tradíciám vlastného regiónu; ľudové remeslá v regióne a ich odkaz pre školy; aktivity rozvíjajúce spoluprácu s rodičmi a organizáciami v regióne. V roku 2017 bolo podporených 12 projektov vo výške 20 790 eur, v roku 2018 bolo 10 projektov vo výške 15 250 eur a v roku 2019 je schválených 16 projektov vo výške 28 000 eur.

b) „Podpora výchovy a vzdelávania žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia v základných školách“ – v roku 2018 MŠVVŠ SR predmetnú výzvu upravilo tak, aby prioritnou oblasťou podpory boli aktivity prispievajúce k eliminácii nežiaduceho javu, akým je priestorové, organizačné, fyzické a symbolické vylúčenie alebo oddelenie rómskych žiakov v dôsledku ich etnickej príslušnosti (často v kombinácii so sociálnym znevýhodnením) od ostatných žiakov. Ďalšou oblasťou podpory bolo vytváranie multikultúrnych tried; aplikácie nových foriem a metód vzdelávania najmä smerom k podpore čitateľskej gramotnosti vo vyučovacom procese; inovácia metód vzdelávania so zameraním na využívanie informačných komunikačných technológií vo vyučovacom procese a inovácia didaktických prostriedkov na digitálne vyučovanie; aktivity podporujúce interkultúrne prostredie; aktivity rozvíjajúce spoluprácu s rodičmi. V roku 2017 bolo podporených 23 projektov vo výške 49 000 eur, v roku 2018 bolo 21 projektov vo výške 45 243 eur a v roku 2019 je schválených 20 projektov vo výške 47 250 eur.

c) „Zdravie a bezpečnosť v školách“ – oblasťou podpory boli aktivity a programy zamerané na formovanie vzťahu k zdravému životnému štýlu, ochranu telesného a duševného zdravia, ústne a dentálne zdravie, prevenciu alergií a respiračných problémov, skvalitňovanie psychosociálnej klímy v školách, odstraňovanie zdraviu škodlivých vplyvov a prevenciu rizikového správania (násilie, šikanovanie, záškoláctvo, agresivita, delikvencia, kriminalita, drogové závislosti, zneužívanie, prejavy extrémizmu, terorizmu, HIV/AIDS, obchodovanie s ľuďmi), zapojenie sa do programu Škola priateľská deťom. V roku 2017 bolo podporených 20 projektov vo výške 35 000 eur, v roku 2018 bolo 19 projektov vo výške 34 948 eur a v roku 2019 je schválených 16 projektov vo výške 34 991 eur.

66. Ministerka školstva, vedy, výskumu a športu SR vydala Smernicu č. 36/2018 k prevencii a riešeniu šikanovania detí a žiakov v školách a školských zariadeniach, ktorá nadobudla účinnosť 1. septembra 2018.

67. MŠVVŠ SR v rámci dotácie v oblasti regionálneho školstva Podpora organizačného zabezpečenia vzdelávania pedagogických zamestnancov v oblasti výučby o holokauste na základných školách a stredných školách, poskytlo dotáciu na seminár pre slovenských pedagógov s názvom *Holokaust a jeho výučba na školách*, ktorý sa konal 3. – 10. decembra 2017 v Yad Vashem v Izraeli. Yad Vashem poskytla na seminár svoje priestory a popredných expertov v oblasti výučby o holokauste. Občianske združenie EDAH zabezpečilo slovenských expertov v oblasti vzdelávania o holokauste, výber pedagogických zamestnancov a organizačné krytie podujatia. MŠVVŠ SR v roku 2017 poskytlo občianskemu združeniu EDAH dotáciu vo výške 10 000 eur na účel podpory prevencie extrémizmu spojenej s návštevou múzeí a pamätných miest holokaustu.

68. V roku 2018 boli opätovne poskytnuté dotácie z MŠVVŠ SR občianskemu združeniu EDAH vo výške 19 810 eur za účelom podpory organizačného zabezpečenia vzdelávania pedagogických zamestnancov v oblasti výučby o holokauste na základných a stredných školách a vo výške 28 500 eur za účelom podpory prevencie extrémizmu spojenú s návštevou múzeí a pamätných miest holokaustu.

69. MŠVVŠ SR prostredníctvom odboru mládeže zabezpečuje realizáciu Programov pre mládež na roky 2014 – 2020 a v súlade so zákonom č. 282/2008 Z. z. o podpore práce s mládežou v platnom znení finančne podporuje najmä neformálne vzdelávanie v práci s mládežou a rozvoj mládežníckej politiky na Slovensku. Programy pre mládež, ktorých všeobecným cieľom je okrem iného zvyšovanie kompetencií mladých ľudí pri príprave na ich spoločenský a pracovný život, posilňovanie ich postavenia v spoločnosti a prispievanie k napĺňaniu strategických dokumentov prijatých na národnej a európskej úrovni, sú každoročne realizované vyhlásením tematických výziev.

70. V roku 2017 bola jednou z vyhlásených výziev tiež výzva zameraná na podporu základných hodnôt Európskej únie u mladých ľudí v kontexte aktuálnych spoločenských tém a na podporu aktivít rozvíjajúcich kritické myslenie a mediálnu gramotnosť mladých ľudí ohrozených radikalizmom, xenofóbiou a extrémizmom, s cieľom formovania hodnotových postojov a eliminácie nenávistných prejavov. V rámci výzvy bola snaha podporiť projekty rozvíjajúce u mladých ľudí:

a) kritické myslenie a schopnosť kriticky hodnotiť mediálne informácie (t. j. posúdiť vierohodnosť informácií na internete a na sociálnych sieťach, adekvátne vnímať realitu, odlíšiť fakty od názoru, rozoznať propagandu, identifikovať hoax a ich riziká pre demokraciu);

b) povedomie o vplyve masmédií na hodnoty, postoje a správanie jedinca;

c) povedomie o zodpovednom a bezpečnom používaní internetu a nových technológií;

d) schopnosť odolávať všetkým formám indoktrinácie, nenávisným prejavom a neznášanlivosti v online aj offline priestore;

e) schopnosť správne využívať médiá a zároveň tvoriť hodnotovo orientované mediálne obsahy;

f) kreatívne používanie sociálnych médií so zámerom podporiť u mládeži formovanie hodnôt, pozitívny vzťah k rôznorodosti, rešpekt k ľudskej dôstojnosti, slobode, demokracii, rovnosti, právnemu štátu, nediskriminácii, tolerancii, spravodlivosti, solidarite a dodržiavanie ľudských práv (vzdelávanie a výchovu mladých k ľudským právam). V uvedenej podpore bola v roku 2017 schválená dotácia 8 občianskym združeniam detí a mládeže v celkovej sume 79 694 eur. *Bližšie informácie sú uvedené v prílohe, bod C.*

71. Ministerstvo kultúry SR (ďalej len „MK SR“) má vytvorený stabilný finančný nástroj na podporu projektov v oblasti kultúry, ktoré napomáhajú aj zvyšovaniu informovanosti verejnosti v predmetnej oblasti – dotačný program Kultúra znevýhodnených skupín. Prostredníctvom tohto dotačného programu sú podporované kultúrne aktivity osôb so zdravotným postihnutím alebo inak znevýhodnených skupín obyvateľstva, a to aj kultúrna aktivita týchto osôb a skupín zahŕňajúca podporu rovnosti príležitostí, integrácie do spoločnosti, prevencie a eliminácie všetkých foriem násillia, diskriminácie, rasizmu, xenofóbie

a extrémizmu, podporu výchovy k tolerancii, posilnenie sociálnej a rodinnej súdržnosti a rozvoja medzikultúrneho dialógu. Od roku 2017 je v rámci predmetného dotačného programu každoročne prerozdelená suma 980 000 eur, čo predstavuje oproti obdobiu rokov 2014 – 2016 nárast o 161,12% (v rokoch 2014 – 2016 bolo v rámci dotačného programu Kultúra znevýhodnených skupín prerozdelených každoročne 375 300 eur).

72. Dňa 1. júla 2017 nadobudol účinnosť zákon č. 138/2017 Z. z. o Fonde na podporu kultúry národnostných menšín v znení neskorších predpisov. Kompetencia pridelenia dotácií v tejto oblasti sa tak presunula z Úradu vlády SR pod túto novú verejnoprávnu inštitúciu nezávislú od ústredných orgánov štátnej správy, reprezentovanú odborníkmi zo všetkých národnostných menšín. Hlavným účelom fondu je zachovanie, vyjadrenie, ochrana a rozvoj identity kultúrnych hodnôt národnostných menšín, výchova a vzdelávanie k právam príslušníkov národnostných menšín, ako aj rozvoj a podpora interkultúrneho dialógu a porozumenia medzi občanmi slovenskej národnosti a občanmi patriacimi k národnostným menšinám a etnickým skupinám prostredníctvom poskytovania finančných prostriedkov na podporu ich kultúrnych a vedeckých aktivít formou dotácie alebo štipendia.

73. MK SR v sledovanom období pokračovalo v realizácii vzdelávacích seminárov pre cirkvi a náboženské spoločnosti. V rámci systematického celoživotného vzdelávania pracovníkov registrovaných cirkví a náboženských spoločností MK SR v spolupráci s katedrou pedagogických štúdií Pedagogickej fakulty Trnavskej univerzity v Trnave zorganizovalo Medzináboženský dialóg a migračná kríza (2. apríla 2018 v Trnave) a Alternatívna religiozita v stredoeurópskom priestore (21. februára 2019 v Trnave). Cieľom bolo podnieť odbornú diskusiu k súčasnej migračnej kríze v Európe z interdisciplinárnej perspektívy a na báze širokej platformy rôznych akademických disciplín, štátnych inštitúcií a mimovládnych organizácií. V tejto súvislosti vydala Trnavská univerzita v Trnave zborníky Migration: Religions without borders (2017) a Medzináboženský dialóg a migračná kríza (2018).

74. MK SR v roku 2018 zorganizovalo v spolupráci so SNSLP tri školenia (22. októbra, 8. novembra a 15. novembra 2018) pre zamestnancov MK SR pod názvom Vzdelávanie v oblasti významu a prínosu kultúry jednotlivých národnostných menšín a etnických skupín, s cieľom predchádzať diskriminácii a posilniť demokratické mechanizmy otvorenej spoločnosti.

75. Organizácie vo vecnej pôsobnosti sekcie kultúrneho dedičstva MK SR v rámci svojej činnosti realizujú prezentačné, edukačné a publikačné aktivity súvisiace s prevenciou rasizmu, xenofóbie, antisemitizmu a extrémizmu.

76. Národné osvetové centrum (ďalej len „NOC“) v rámci svojej činnosti v zmysle § 2 ods. 2 písm. f) zákona č. 189/2015 Z. z. o kultúrno-osvetovej činnosti (neformálne vzdelávanie v oblasti kultúry a prevencia negatívnych spoločenských javov) realizuje vzdelávanie pre pracovníkov v oblasti kultúry a kultúrno-osvetovej činnosti (odborný seminár Prevencia vybraných sociálno-patologických javov organizovaný dvakrát ročne) a vydáva odborný časopis Sociálna prevencia. V sledovanom období NOC zrealizovalo aj seminár Podpora a ochrana ľudských práv v oblasti kultúry (13. júna 2019 v Košiciach). Cieľom seminára bolo najmä upriamiť pozornosť pracovníkov v oblasti kultúry na aktuálne otázky a dokumenty dotýkajúce sa ochrany a podpory ľudských práv, zvýšiť dôraz na problematiku predchádzania rasizmu, diskriminácie, xenofóbie, antisemitizmu v rámci aktivít občianskeho vzdelávania realizovaného kultúrnymi subjektmi a inšpirovať a usmerniť kultúrne organizácie

pri realizácii podujatí s problematikou ochrany a podpory ľudských práv, prevencie rasizmu, xenofóbie a extrémizmu.

77. NOC vydalo v roku 2018 zborník príspevkov zo seminára pod názvom Ochrana a podpora ľudských práv (2017) a metodický materiál Ľudské práva v činnosti kultúrnych zariadení (2018).

78. NOC ako odborný garant sa v sledovanom období podieľalo na organizácii výtvarno-literárnej súťaže *Farebný svet – Coloriskeri luma*, ktorá je určená pre žiakov základných škôl, základných umeleckých škôl, detí z detských domovov, centier voľného času a komunitných centier v SR. Vyhlasovateľom a organizátorom tejto celoštátnej postupovej súťaže je občianske združenie Rómsky dom – Romano kher, spoluorganizátormi MŠVVŠ SR, NOC a občianske združenie Chartikano z Dunajskej Lužnej. *Coloriskeri luma* je dvojstupňová celoštátna postupová výtvarná a umelecká súťaž, ktorá spája rómske deti a deti z väčšinovej spoločnosti, ktorej cieľom je zlepšiť komunikáciu medzi majoritou a rómskou národnostnou menšinou prostredníctvom spoznávania a propagovania rómskej kultúry a histórie, najmä oboznámenia súťažiacich s tradičnými rómskymi remeslami a podporiť výtvarné zručnosti detí a literárnu tvorbu súťažiacich.

79. Dôležitým a udržateľným nástrojom na ochranu kultúrnych práv príslušníkov národnostných menšín je systém špecializovaných múzeí v rámci Slovenského národného múzea (organizácie v zriaďovateľskej pôsobnosti MK SR). Ide o zbierkotvorné pracoviská zamerané na históriu a kultúru národnostných menšín žijúcich na Slovensku (Múzeum kultúry Čechov na Slovensku v Martine, Múzeum kultúry Chorvátov na Slovensku v Bratislave, Múzeum kultúry karpatských Nemcov v Bratislave, Múzeum kultúry Maďarov na Slovensku v Bratislave, Múzeum kultúry Rómov na Slovensku v Martine, Múzeum rusínskej kultúry v Prešove, Múzeum ukrajinskej kultúry vo Svidníku, Múzeum židovskej kultúry v Bratislave). Tieto múzeá sú špecializované dokumentačné, vedecko-výskumné a metodické pracoviská, ktoré systematicky vyhľadávajú, získavajú, uchovávajú a odborne spracúvajú hmotné a duchovné doklady o histórii, kultúre, tradíciách príslušníkov etník na území dnešného Slovenska a výsledky svojej činnosti prezentujú verejnosti prostredníctvom publikačnej činnosti, výchovno-vzdelávacej činnosti, výstav a kultúrnych podujatí, ktorých cieľom je predstaviť verejnosti bohaté kultúrne dedičstvo.

80. Národná rada SR v uznesení z 10. septembra 2019 pripomenula obmedzovania slobody náboženstva alebo viery na Slovensku v 20. storočí, zvlášť prenasledovanie židov v období Slovenského štátu a prenasledovanie kresťanských cirkví počas desaťročí komunistického režimu. Zároveň vyjadrila solidaritu všetkým prenasledovaným pre svoje náboženstvo alebo vieru a odsúdila všetky formy diskriminácie a násilia páchaného na rôznych skupinách obyvateľstva pre ich náboženstvo alebo vieru. Z celkového počtu poslancov parlamentu 150 hlasovalo až 146, pričom 145 hlasovalo za a jeden sa zdržal.

81. Morálny záväzok voči tým, ktorí sa stali kvôli zlyhaniu jednej generácie politikov obeťami represie a násilia, pripomenul predseda vlády SR Peter Pellegrini v Pamätný deň obetí holokaustu a rasového násilia 9. septembra 2019. Vyzval všetkých slušných ľudí, aby nedovolili zopakovanie histórie v takejto podobe.

82. Národná rada SR prijala 28. novembra 2018 pracovnú definíciu antisemitizmu, ktorú prijala v máji 2016 IHRA – Medzinárodná aliancia pre pripomínanie holokaustu. Túto definíciu prijal 13. decembra 2018 aj poradný orgán vlády SR – Rada vlády pre ľudské práva, národnostné menšiny a rodovú rovnosť. Predmetná definícia tak môže byť využívaná pri

tvorbe a realizácií politík vlády SR, najmä ako nástroj vzdelávania a tréningov na účely včasnej a efektívnej identifikácií prejavov antisemitizmu.

83. V dňoch 5. – 6. februára 2019 sa v Bratislave – pri príležitosti pripomínania si Medzinárodného dňa pamiatky obetí holokaustu (27. január) – konala medzinárodná Konferencia o boji proti antisemitizmu v regióne OBSE. Podujatie bolo organizované slovenským predsedníctvom v OBSE v konzultácii s ODIHR. Konferencia bola zameraná na konkrétne oblasti zodpovednosti štátov, inštitúcií a jednotlivcov v boji proti antisemitizmu v priestore OBSE. Minister zahraničných vecí a európskych záležitostí SR vo svojom príhovore pripomenul príbeh Rudolfa Vrbu a Alfreda Wetzlera, ktorí utiekli z Osvienčimu nielen preto, aby zachránili seba, ale najmä aby zachránili druhých. Je to príbeh o odvahe, prevencii a hodnote pravdy a je potrebné si ho pripomínať. Minister Lajčák tiež upozornil na znepokojujúci rast podpory mladej generácie smerom k politickým entitám presadzujúcim extrémistické ideológie a historické dezinterpretácie.

84. Medzi priority členstva SR v Rade OSN pre ľudské práva (HRC) v rokoch 2018 až 2020 patrí boj proti všetkým formám rasizmu, xenofóbie a spojenej intolerancie a podpora náboženského vyznania alebo viery a náboženskej tolerancie. MZVEZ SR zorganizovalo na okraji zasadnutia HRC v Ženeve 5. marca 2019 diskusný stôl s osobitným vyslancom EÚ pre slobodu viery a náboženstva mimo krajín EÚ Jánom Figelom a zástupcami vybraných krajín (Egypt, Nigéria, Pakistan, Libanon, Svätá stolica) a EUDEL. Hlavným leitmotívom podujatia bola koexistencia a vzájomné prepojenie základných slobôd – slobody prejavu a slobody vyznania s fenoménom náboženskej neznášanlivosti. MZVEZ SR v spolupráci s MK SR a Múzeom židovskej kultúry zorganizovala výstava o unikátnom životnom príbehu Dávida Unreicha, bratislavského rodáka, židovského zápasníka a majstra sveta v ťažkej váhe. D. Unreich sa v medzivojnovom období výraznou mierou zasadil za zmiernenie dopadov nastupujúceho fašizmu na bratislavskú židovskú obec. Ako športovec a skutočný šampión vystupoval proti hitlerovskej totalite aj po odchode do USA. Výstava sa konala vo februári 2019 v Bratislave, v marci 2019 v Ženeve a v októbri 2019 v New Yorku.

85. Splnomocnenec vlády Slovenskej republiky pre rómske komunity každoročne 2. augusta pri príležitosti dňa Rómskeho holokaustu organizuje prostredníctvom sociálnych sietí „pamätnú sviečku“, ktorej sa môže zúčastniť každý, zapálením symbolickej sviečky zmenou svojej profilovej fotografie na sociálnej sieti na znak pietnej úcty k obetiam. Informáciu splnomocnenca o rómskom holokauste preberajú všetky mienkotvorné médiá aj s informačným substrátom viažucim sa k udalostiam v noci z 2. na 3. augusta 1944 v koncentračnom tábore Auschwitz- Birkenau, kedy nacisti pripravili o život takmer 3 tisíc Rómov a Sintov. Uvedenú pripomienku súčasne splnomocnenec realizuje aj ako edukačnú výzvu obyvateľom s upozornením na nebezpečenstvo pokusov transferu konceptov pravicového extrémizmu do súčasného politického a spoločenského systému. Téma holokaustu je dlhodobo predmetom neformálnej spolupráce s Múzeom židovskej kultúry.

86. Slovenské národné múzeum-Múzeum židovskej kultúry v Bratislave realizuje každoročne medzinárodný seminár pre pedagógov s názvom Zvyšovanie kvalifikácie v oblasti základných práv, občianstva a poučenia sa z holokaustu; medzinárodný seminár pre pedagógov, ktorý sa konal v spolupráci s Medzinárodnou školou štúdií holokaustu pri pamätníku v Yad Vashem v Jeruzaleme a Vzdelávacím centrom Múzea Slovenského národného povstania v Banskej Bystrici (2017, 2018).

87. Múzeum holokaustu v Sereďi, ktoré je situované v areáli bývalého pracovného a koncentračného tábora z čias II. svetovej vojny sa podieľa na vzdelávacích aktivitách

a programoch, ktorých cieľom je predchádzať prejavom antisemitizmu, rasizmu, extrémizmu a radikalizácie v spoločnosti. Múzeum spolupracovalo s MŠVVŠ SR k téme Prevencia prejavov extrémizmu a výchova k demokratickému občianstvu. Výsledkom stretnutí bolo rozšírenie hodín dejepisu o 1 vyučovaciu hodinu od septembra 2017. Aj v nadväznosti na tieto výsledky poskytuje vzdelávacie stredisko Múzea holokaustu v Seredi výchovno-vzdelávacie podujatia a školenia pre školy, pedagógov a širokú verejnosť a zohráva dôležitú úlohu vo vzdelávacom procese, v rámci ktorého realizuje programy pre žiakov a študentov. Múzeum tiež vytvorilo aplikáciu 3D vizualizácie pracovného a koncentračného tábora v Seredi. V expozícii SNM-Múzea židovskej kultúry Múzea holokaustu v Seredi spustili službu videosprievodcu, ktorá nepočujúcim poskytne výklad v posunkovom jazyku. Videosprievodca nepočujúcim preloží nielen výklad sprievodcu v múzeu, ale napríklad aj výpovede preživších, ktoré sa viažu k jednotlivým expozíciám. Múzeum sa tak otvára širšiemu počtu návštevníkov. Nepočujúcim stačí priložiť tablet ku QR kódu a videosprievodca sa spustí. Môžu použiť aj vlastné telefóny a iné zariadenia, ktoré sú vybavené čítačkou kódu. Videosprievodcu múzeum sprístupnilo v spolupráci s Trnavskou asociáciou sluchovo postihnutých. Okrem stálej expozície ponúklo múzeum verejnosti viacero výstav, napr.: Sobibor (30. 11. 2018 – 25. 1. 2019), Tanečná kozmopolitka Alica Pastorová – Flachová (7. 12. 2018 – 15. 3. 2019), VEDEM – časopis chlapcov terezínskeho geta (29. 3. - 24. 5. 2019), Svedectvá preživších (31. 5. – 5. 8. 2019), Genocída Rómov v období druhej svetovej vojny (9. 8. – 18. 10. 2019).

88. Múzeum tiež v rámci múzejnej pedagogiky ponúka vzdelávacie programy pre základné školy (Židovská Bratislava, Židovské kalendárne sviatky, Knižnica zachránených pamäti) a pre stredné školy (Knižnica zachránených pamäti) a spolupracuje s Metodicko-pedagogickým centrom v Trnave na tvorbe akreditovaných vzdelávacích programov určených pre pedagógov z celého územia Slovenska.

89. Vzdelávacie centrum Múzea Slovenského národného povstania v Banskej Bystrici (ďalej len „Múzeum SNP“) od začiatku školského roku 2016/2017 spustilo pilotný program Učíme sa v múzeu – vzdelávanie v predmete Regionálne dejiny. Vyučovanie sa realizuje pre žiakov ôsmeho ročníka základných škôl ako doplnkový predmet, ktorý má rozšíriť ich vedomosti z vybraných problémov dejín 20. storočia aplikovaných najmä na mesto Banská Bystrica a priľahlý región. Výučba je kombinovaná so zážitkovým učením, prácou v expozícii a interaktívnymi činnosťami. Okrem získania prehľadu o dejinách regiónu je výučba zameraná aj na posilnenie a podporu výchovy k tolerancii, potrebnej najmä medzi mladými ľuďmi, pochopení prvkov extrémizmu a rasovej diskriminácie v spoločnosti.

90. Múzeum Slovenského národného povstania v Banskej Bystrici v sledovanom období pokračovalo v realizácii kontinuálneho vzdelávania pedagógov v rámci akreditovaných vzdelávacích programov Etnické čistky, genocídy, rasová intolerancia v dejinách pre učiteľov dejepisu, etickej výchovy, náuky o spoločnosti a občianskej náuky, ktorý prináša nielen nové odborné poznatky v oblasti riešenia židovskej otázky na Slovensku v rokoch 1939 – 1945, riešenia židovskej otázky v Európe v čase 2. svetovej vojny, perzekúcie Rómov na Slovensku, ale reflektuje aj na novodobé prejavy rasizmu, neonacizmu a xenofóbie; a Odboj a Slovenské národné povstanie v rokoch 1939 – 1945 na Slovensku pre učiteľov dejepisu. V roku 2018 Múzeum SNP v spolupráci s Památníkom Lidice, Památníkom Terezín a Ústavom pre štúdium totalitných režimov v Prahe zorganizovalo 2. ročník medzinárodnej študentskej konferencie Vojna očami mladých (13. – 14. júna 2018), ktorý bol zameraný na pripomenutie si 100. výročia vzniku Československej republiky. Múzeum tiež v sledovanom období realizovalo prednášky a vzdelávacie programy a organizovalo súťaže pre deti a mládež zamerané na rozvoj literárnej gramotnosti, ktoré v rámci mimoškolskej činnosti upevňujú

nadobudnuté vedomosti a napomáhajú spoznávanie negatívnych javov v spoločnosti (najmä antisemitizmus, extrémizmus, xenofóbia) z historického hľadiska, napr. súťaže, vzdelávacie programy, prednášky spojené s premietaním filmov z archívu múzea a prehliadkou stálej expozície, putovné výstavy a pod. (napr. Kufor číslo..., Slovenské národné povstanie mojimi očami, Heydrichiáda a Návraty lidických detí).

91. Múzeum SNP zároveň realizovalo prednášky a vzdelávacie programy a organizovalo súťaže pre deti a mládež zamerané na rozvoj literárnej gramotnosti, ktoré v rámci mimoškolskej činnosti upevňujú nadobudnuté vedomosti a napomáhajú spoznávanie negatívnych javov v spoločnosti (najmä antisemitizmus, extrémizmus, xenofóbia) z historického hľadiska, napr. súťaže, vzdelávacie programy, prednášky spojené s premietaním filmov z archívu múzea a prehliadkou stálej expozície, putovné výstavy a pod. (napr. Kufor číslo..., Slovenské národné povstanie mojimi očami, Heydrichiáda a Návraty lidických detí).

92. V roku 2018 Múzeum SNP v spolupráci s Pamätníkom Lidice, Pamätníkom Terezín a Ústavom pre štúdium totalitných režimov v Prahe zorganizovalo 2. ročník medzinárodnej študentskej konferencie Vojna očami mladých (13. – 14. júna 2018), ktorý bol zameraný na pripomenutie si 100. výročia vzniku Československej republiky.

93. 29. august 2019 je pre SR významným, 75. výročím Slovenského národného povstania (SNP), v rámci ktorého sa druhý polrok 2019 koná po celom území SR pod patronátom predsedu vlády SR séria spomienkových podujatí o povstaní slovenského domáceho odboja proti okupačným jednotkám II. svetovej vojny. Uznesením vlády SR č. 140 z 27. marca 2019 bol schválený návrh na organizačné a finančné zabezpečenie osláv 75. výročia SNP. Celková suma finančných prostriedkov na zabezpečenie osláv SNP je 3 438 492,66 eur. Bližšie informácie sú uvedené v prílohe bod D.

94. Slovenská národná galéria získala v novembri 2018 Plaketu Eugena Barkánaya za rok 2018 za dlhodobé šírenie a ochranu židovskej kultúry.

95. Univerzitná knižnica v Bratislave v rokoch 2016 – 2018 realizovala v spolupráci so Slovenskou spoločnosťou pre štúdium náboženstiev pri Slovenskej akadémii vied prednáškový cyklus Náboženstvá pod drobnohľadom, ktorý je určený širokej verejnosti a jeho cieľom je spoznávanie kultúrnej a náboženskej rozmanitosti, ktorá je základným kameňom predchádzania neznášanlivosti, intolerancii a nenávisti voči inakosti.

96. Štátna vedecká knižnica v Košiciach od roku 2017 v spolupráci s neziskovou organizáciou Centrum pre religionistiku a historické štúdiá (CEREHIS) realizuje prednáškový cyklus Náboženstvá pod lupou.

97. Štátna vedecká knižnica v Prešove prostredníctvom svojho webového sídla prezentuje výsledky projektu Dokumentačno-informačné centrum rómskej kultúry. Ide o informačné portfólio zamerané na šírenie informácií o rómskej kultúre, ktorého úlohou je sústrediť komplexné informácie o rómskej kultúre, histórii, jazyku, tradíciách a iných oblastiach života rómskej komunity na jednom mieste a zároveň predstaviť nový pohľad na kultúru Rómov ako súčasť európskeho kultúrneho dedičstva.

98. Organizácie v zriaďovateľskej pôsobnosti sekcie umenia MK SR v súlade s hlavným predmetom činnosti vyvíjajú umelecké aktivity, ktoré sa významnou mierou a prístupnou formou podieľajú na formovaní osobnosti človeka. Podujatia sú zamerané na deti, mládež

a najmä dospelú verejnú verejnú bez rozdielu náboženského vyznania alebo viery, príslušnosti k národnosti alebo etnickej skupine, veku, zdravotného postihnutia a podobne. Na dosiahnutie cieľov využívajú organizácie viaceré formy podujatí, či už ide o verejne prístupné prezentácie umeleckých diel jednotlivých organizácií, či rôzne kultúrne, vzdelávacie a edukačné podujatia, pričom každá z nich má svoj význam a opodstatnenie.

99. Slovenské národné divadlo – dramaturgia divadla sa každoročne zameriava na inscenácie alebo tematizované projekty s cieľom upozorniť na dôsledky rasizmu, kriminality, sociálnej intolerancie či rôznych foriem násillia. Cieľovou skupinou sú nielen dospelí, ale aj deti a mládež, pre ktoré realizuje aj moderované predstavenia. Cez optiku interpretácie týchto diel sa v nich obsiahnuté etické posolstvá stávajú zrozumiteľným a apelatívnym prostriedkom výchovy.

100. Divadlo Nová scéna v rámci projektu Mladá Nová scéna uviedlo v roku 2018 predstavenie *DOMOV (kde je ten tvoj?)*, ktoré je určené pre žiakov druhého stupňa základných škôl a študentov stredných škôl. Tematicky je zamerané na posilnenie témy vlastenectva, pozitívneho vzťahu k domovu a vlasti. Témou sa inscenácia viaže aj k prijímaniu inakosti v akýchkoľvek podobách a vyzýva k eliminácii xenofóbie, rasizmu a netolerantnosti v našom správaní. Po skončení predstavenia prebiehajú aktívne diskusie s divákmi, ktoré sú realizované v spolupráci s Migračným úradom MV SR.

Bližšie informácie sú uvedené v prílohe, bod E.

101. V rámci úlohy Akčného plánu nediskriminácie Stratégie SR pre integráciu Rómov do roku 2020, osobitne aktivity Podpora projektov zameraných na budovanie multietnickej a multikultúrnej spoločnosti s dôrazom na rómsku kultúru, MK SR v roku 2017 podporilo 107 projektov a v roku 2018 podporilo 116 projektov a v prvom kole v roku 2019 bolo podporených 15 projektov. Úrad vlády SR v rámci uvedenej aktivity v roku 2017 podporil 85 projektov. V rámci ďalšej úlohy akčného plánu nediskriminácie Stratégie SR pre integráciu Rómov do roku 2020 a to podpory rómskej kultúry a identity prostredníctvom pamäťových a kultúrnych inštitúcií a dotačnej politiky smerujúcej k podpore identity, jazyka a kultúry, MK SR v roku 2017 zrealizovalo a podporilo 26 projektov a v roku 2018 43 projektov. Úrad vlády SR v roku 2017 podporil v rámci uvedenej úlohy 139 projektov a Fond na podporu kultúry národnostných menšín v roku 2018 podporil 184 projektov v hodnote 1 461 598 eur.

102. V rámci Akčného plánu pre verejnú mienku Stratégie SR pre integráciu Rómov do roku 2020, bolo v roku 2018 uskutočnené stretnutie pracovnej skupiny pre prácu s verejnou mienkou, ktoré prebehlo na úrovni tlačových oddelení ministerstiev. Opätovne v rámci uvedenej akčnej úlohy prebehla v roku 2018 príprava na celoštátnu edukačnú kampaň v oblasti odbúravania predsudkov a budovania vzťahov väčšinového a rómskeho obyvateľstva. Od roku 2018 vydáva ÚSVRK materiál „Dobré správy z regiónov“ cielený osobitne na samosprávy, komunitných pracovníkov, ale aj verejnosť, ktorého obsahom je propagácia dobrej praxe. Boli vydané osobitné čísla k témam pozemkových úprav, asistentom učiteľa a k osobnému bankrotu, teda k oblastiam vyrovnávajúcim podmienky prístupu k bývaní, vzdelávaniu a finančnej integrite Rómov. Osobitnou formou kampane je aj verejne prístupný profil splnomocnenca vlády SR pre rómske komunity na sociálnej sieti Facebook, cez ktorý realizuje rešpekt k Rómom, zvyšuje povedomie o rozmanitosti a propaguje realizované antidiskriminačné opatrenia. Súčasťou uvedenej akčnej úlohy stratégie je aj realizácia vzdelávania a scitlivovania profesijných skupín v oblasti komunikačných zručností na presadzovanie inkluzívneho prístupu v práci s Rómami.

103. MŠVVŠ SR v roku 2018 vyškolo 1 419 pedagogických zamestnancov a ÚSVRK v roku 2018 v rámci prednáškovej činnosti vyškolo 603 osôb, pričom sa venoval aj špecifickej olašskej komunite. ÚSVRK v roku 2018 v spolupráci s RTVS zorganizoval dva semináre pre mladých nových rómskych reportérov a redaktorov. Na základe týchto aktivít bola do RTVS v roku 2018 prijatá ďalšia rómska novinárka a 6 nových externých spolupracovníkov RTVS, ktorí sa otvorene hlásia k rómskej národnosti. V roku 2018 splnomocnenec vlády SR pre rómske komunity zrealizoval 78 výjazdových pracovných ciest do urbanistických sídiel MRK s výstupmi na mieste pre médiá. V mediálnom priestore v roku 2017 splnomocnenec vlády SR pre rómske komunity podporil vo vysielaní RTVS 7 príkladov dobrej praxe a v roku 2018 15 príkladov. Súčasne MS SR podporilo za roky 2017 a 2018 7 projektov zameraných na odstraňovanie viacnásobnej diskriminácie. Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR (ďalej len „MPSVR SR“) v rokoch 2017 – 2018 podporilo 3 projekty zamerané na znižovanie rodových nerovností v súkromnom a verejnom živote Rómov s dosiahnutým počtom účastníkov 1 000. Projektu sa zúčastnilo 20 základných škôl a tri pedagogické fakulty.

104. Pastoračné aktivity registrovaných cirkví a náboženských spoločností v marginalizovaných rómskych komunitách prispievajú k predchádzaniu a potláčaniu rasistických nenávisťných prejavov vo vzťahu k Rómom, k zlepšeniu vzťahov medzi majoritným a minoritným obyvateľstvom, k búranie predsudkov, ako aj ku kvalitatívne vyššej životnej úrovni obyvateľstva v marginalizovaných rómskych komunitách. Výsledky pastorácie Rómov sú uvedené v publikácii, ktorá je výstupom z projektu Výskum sociálnej inklúzie Rómov náboženskou cestou (SIRONA 2010) Etnologického ústavu Slovenskej akadémie vied: „Boh medzi bariérami. Sociálna inklúzia Rómov náboženskou cestou⁵. Bližšie informácie sú uvedené v prílohe, bod F.

Neférové zaobchádzanie a nadmerné použitie sily

105. Sekcia kontroly a inšpekčnej služby MV SR pôsobila do 31. januára 2019 ako odborný útvar MV SR na úseku kontroly v pôsobnosti MV SR a inšpekčnej služby PZ. Z hľadiska riadiacich väzieb bola priamo podriadená ministrovi vnútra SR. Dňa 1. februára 2019 nadobudol účinnosť zákon č. 6/2019 Z. z., ktorý zriadil Úrad inšpekčnej služby a nahradil sekciu kontroly a inšpekčnej služby MV SR.

106. V oblasti boja proti trestnej činnosti príslušníkov PZ mal rozhodujúce postavenie Úrad inšpekčnej služby sekcie kontroly a inšpekčnej služby MV SR, ktorý dôkladne vyšetroval všetky podozrenia zo spáchania trestného činu príslušníkmi PZ bez ohľadu na pohlavie, rasu alebo etnický pôvod poškodených. Sekcia kontroly a inšpekčnej služby MV SR venovala náležitú pozornosť podaniam smerujúcim voči príslušníkom PZ, najmä v prípadoch, kedy tento vykonáva služobný zákrok alebo úkon voči všetkým osobám bez ohľadu na pohlavie, rasu, farbu pleti, jazyk, vieru a náboženstvo, politické, či iné zmýšľanie, národný alebo sociálny pôvod, príslušnosť k národnosti alebo etnickej skupine, majetok, rod alebo iné postavenie. Podania sú dôsledne preverované a vyšetrované a obligatórne sa zisťuje možný rasový motív, pričom o každom podaní je zákonom upraveným spôsobom rozhodnuté. Štatistické údaje, prípadne osobitné evidencie o počte a povahe ohlásených trestných činov motivovaných rasovo neznášanlivosťou, stíhaní, odsúdení a trestoch uložených páchatelom

---

⁵ Tatiana Podolinská, Tomáš Hrustič, Boh medzi bariérami/Sociálna inklúzia Rómov náboženskou cestou (SIRONA 2010), ÚEt SAV, 2010.
http://www.uet.sav.sk/files/socialna_inkluzia_romov_nabozenskou_cestou.pdf

v tejto súvislosti, sekcia kontroly a inšpekčnej služby MV SR osobitne neevidovala a ani Úrad inšpekčnej služby neeviduje.

107. Sekcia kontroly a inšpekčnej služby MV SR plánovala svoje zahraničné aktivity na bilaterálnej a multilaterálnej úrovni. Spoločným menovateľom týchto aktivít bolo získavanie, výmena a prehlbovanie znalostí a postupov v oblasti prevencie a boja proti trestnej činnosti páchanej príslušníkmi PZ. Sekcia kontroly a inšpekčnej služby MV SR bolo členom EPAC (Európsky partneri pre boj proti korupcii), ktorý podporuje rôzne preventívne nástroje pre zlepšenie opatrení boja proti korupcii v rámci Európy, aj mimo nej. Z tohto členstva, ako aj ďalších partnerských vzťahov vyplývali stretnutia, resp. komunikácie vo veci výmeny skúseností, spolupráca a koordinácia činností pri objasňovaní trestnej činnosti policajtov.

108. Sekcia kontroly a inšpekčnej služby MV SR zabezpečovala vykonávanie prednáškovej a lektorskej činnosti pracovníkmi sekcie kontroly a inšpekčnej služby MV SR na stredných odborných školách PZ a na APZ so zameraním na vyhodnocovanie trestnej činnosti policajtov. V rámci akreditačnej komisie boli spracovávané odborné posudky súvisiace s výučbou a programom vzdelávania na stredných odborných školách PZ.

109. Inšpekčná služba bola vecne príslušná odhaľovať a vyšetrovať trestné činy policajtov alebo bývalých policajtov, ak k spáchaniu trestného činu došlo počas trvania služobného pomeru, ako aj v prípadoch, ak zo spáchania trestného činu bol podozrivý policajt a k spáchaniu trestného činu došlo pred vznikom služobného pomeru.

110. Dozor nad dodržiavaním zákonnosti v súvislosti s činnosťou inšpekčnej služby v trestnom konaní vykonávala miestne príslušná prokuratúra v súlade s § 230 TP, a to pred začatím trestného stíhania, ako aj v prípravnom konaní.

111. Úrad inšpekčnej služby je útvarom v pôsobnosti MV SR, pričom sa organizačne člení na útvar inšpekcie, útvar kontroly a organizačný odbor. Vo svojej činnosti sa Úrad inšpekčnej služby riadi ústavou, ústavnými zákonmi, zákonmi, ostatnými všeobecne záväznými právnymi predpismi a medzinárodnými zmluvami, ktorými je SR viazaná. Úrad inšpekčnej služby riadi riaditeľ. Riaditeľ Úradu inšpekčnej služby je za výkon svojej funkcie zodpovedný vláde SR.

112. Úrad inšpekčnej služby je osobitnou súčasťou PZ s pôsobnosťou pre celé územie SR na odhaľovanie, vyšetrovanie a skrátené vyšetrovanie trestných činov príslušníkov ozbrojených bezpečnostných zborov, a to príslušníkov PZ a príslušníkov Zboru väzenskej a justičnej stráže a od 1. januára 2020 aj trestných činov colníkov, okrem trestných činov spáchaných v súvislosti s porušením colných predpisov alebo daňových predpisov v oblasti dane z pridanej hodnoty pri dovoze a spotrebných daní.

113. Zákon o PZ upravuje, že vo vyšetrovaní a v skrátenom vyšetrovaní je príslušník PZ vo veciach, ktoré vyšetruje, procesne samostatný a je viazaný iba ústavou, ústavnými zákonmi, zákonmi, ostatnými všeobecne záväznými právnymi predpismi, medzinárodnými zmluvami, ktorými je SR viazaná, a v rozsahu ustanovenom TP aj pokynmi a príkazmi prokurátora a súdu.

114. Po prijatí zákona č. 6/2019 Z. z. bol novelizovaný aj zákon č. 153/2001 Z. z. o prokuratúre v znení neskorších predpisov, ktorým bolo ustanovené, že dozor nad dodržiavaním zákonnosti v prípravnom konaní vo vyšetrovaniach vedených Úradom inšpekčnej služby je obligatórne vykonávané prokurátormi krajskej prokuratúry a Úradu špeciálnej prokuratúry.

Pred začatím trestného stíhania a v prípravnom konaní vykonáva prokurátor dozor podľa TP. Každé vydané rozhodnutie vyšetrovateľa PZ, resp. povereného príslušníka PZ Úradu inšpekčnej služby vo veci samotnej je preskúmané príslušnou prokuratúrou. Pri výkone tohto dozoru je prokurátor oprávnený napríklad dávať záväzné pokyny na postup podľa § 197 TP, vyšetrovanie a skrátené vyšetrovanie trestných činov a určovať lehoty na ich vybavenie; vyžadovať spisy, dokumenty, materiály a správy o stave konania vo veciach, v ktorých bolo začaté trestné stíhanie, na zistenie, či policajt včas začal trestné stíhanie a riadne v ňom postupuje; zúčastniť sa na vykonávaní úkonov, osobne vykonať jednotlivý úkon alebo aj celé vyšetrovanie, alebo skrátené vyšetrovanie a vydať rozhodnutie v ktorejkoľvek veci; vrátiť vec na doplnenie vyšetrovania alebo skráteného vyšetrovania s pokynmi a určovať lehotu na ich doplnenie; zrušiť nezákonné alebo neopodstatnené rozhodnutia policajta, ktoré môže nahradiť vlastnými rozhodnutiami; odňať vec policajtovi a urobiť opatrenie, aby vec bola prikázaná inému policajtovi alebo policajtom, urobiť opatrenie, aby skrátené vyšetrovanie vykonal policajt uvedený v § 10 ods. 8 písm. a) alebo písm. c) TP, urobiť opatrenie, aby vyšetrovanie alebo skrátené vyšetrovanie trestného činu príslušníka ozbrojeného bezpečnostného zboru vykonal policajt uvedený v § 10 ods. 8 písm. a) TP, pričom pred urobením opatrenia si prokurátor vyžiada stanovisko riaditeľa Úradu inšpekčnej služby.

115. Sekcia kontroly a inšpekčnej služby MV SR každoročne spracovávala správu o trestnej činnosti príslušníkov PZ ako informatívny materiál do vlády SR a následne zverejňovala v elektronickej podobe na internetovej stránke MV SR. Činnosť v súvislosti so spracovaním a zverejňovaním správy o trestnej činnosti príslušníkov PZ prešlo do kompetencie Úradu inšpekčnej služby. Správa analyzuje trestnú činnosť policajtov a porovnáva ju s trestnou činnosťou v predchádzajúcom období. Správa o trestnej činnosti za rok 2019 bude analyzovať trestné činy príslušníkov PZ a aj príslušníkov Zboru väzenskej a justičnej stráže. Súčasťou správy sú aj údaje o vyšetrovaní podaní zadržaných, zaistených a obvinených osôb na zranenia, ktoré im podľa ich vyjadrenia boli spôsobené policajtmi⁶. Zapracovanie uvedenej problematiky do správy vyplynulo ako jedno z opatrení v reakcii na správu Európskeho výboru na zabránenie mučenia a neľudského či ponižujúceho zaobchádzania alebo trestania (CPT) a bolo premietnuté do úlohy uznesením vlády SR č. 650 z 2. decembra 2015 bodom A.1.

Osobitné opatrenia

116. Osobitným nástrojom na úseku integrácie Rómov pri presadzovaní antidiskriminačného zákona je Stratégia SR pre integráciu Rómov do roku 2020 a jej akčné plány na úseky bývania, vzdelávania, zdravia, zamestnanosti, nediskriminácie a finančnej inklúzie obsahujúce úlohy pre jednotlivé ústredné štátne orgány na zabezpečenie práva na rovnaké zaobchádzania a nediskrimináciu. Opatrenia samotného akčného plánu stratégie pre oblasť nediskriminácie na roky 2017 – 2019 sú kryté zdrojmi v celkovom objeme 51 378 945,45 eur, z toho z Európskych štrukturálnych a investičných fondov (ďalej len „EŠIF“) 36 482 786,98 eur. Jedným z čiastkových cieľov tohto akčného plánu je zabezpečiť účinnú ochranu Rómov pred diskrimináciou.

117. V roku 2018 bolo na plnenie úloh tohto akčného plánu použitých 1 622 541 eur. V rámci Stratégie SR pre integráciu Rómov, v akčnom pláne nediskriminácie bolo pre rok 2018 naplánovaných 28 opatrení, z toho 11 opatrení bolo splnených a 13 opatrení je naďalej v riešení. Osobitným intervenčným opatrením aj podľa antidiskriminačného zákona v systéme

---

⁶ Predmetná správa o trestnej činnosti príslušníkov PZ je zverejnená na intranetovej stránke MV SR na adrese: <http://www.minv.sk/?ministerstvo-vnutra>

uvedenej stratégie financovanej z EŠIF a štátneho rozpočtu je Operačný program Ľudské zdroje, (prioritná os 5 Integrácia marginalizovaných rómskych komunít a prioritná os 6 Technická vybavenosť v obciach s prítomnosťou marginalizovaných rómskych komunít), v ktorom na vyrovnanie znevýhodnenia MRK boli v roku 2018 financované projekty v sume 33 709 607,04 eur. Osobitnou formou účinného presadzovania antidiskriminačného zákona a ďalších zákonov obsahujúcich zásadu rovnakého zaobchádzania je realizácia štyroch národných projektov ÚSVRK.

118. Štát prostredníctvom MPSVR SR vykonáva dohľad nad dodržiavaním zákona o sociálnych službách v znení neskorších predpisov a všeobecne záväzných právnych predpisov pri poskytovaní sociálnych služieb a spôsobe ich vykonávania, najmä z hľadiska dodržiavania základných ľudských práv a slobôd. Okrem vyššie uvedených činností prijalo MPSVR SR aj všetky potrebné opatrenia na účinnú implementáciu zákona o boji proti diskriminácii. Pre účely sociálnej inklúzie aj marginalizovaných rómskych komunít v rámci prioritnej osi č. 4 OP LZ pre programové obdobie 2014 – 2020 boli vyčlenené finančné prostriedky vo výške 368 671 978 eur. Na zabezpečenie účinnej implementácie Stratégie Slovenskej republiky pre integráciu Rómov do roku 2020 MPSVR SR realizuje dva národné projekty Terénna sociálna práca v obciach I. a Podpora vybraných sociálnych služieb krízovej intervencie na komunitnej úrovni, ktoré sa začali realizovať v roku 2016. Prostredníctvom NP Terénna sociálna práca v obciach I. (2016 – 2019) s celkovou alokáciou 29 340 353 eur sa zamestnalo 261 terénnych sociálnych pracovníkov a 247 terénnych pracovníkov. V národnom projekte Podpora vybraných sociálnych služieb krízovej intervencie na komunitnej úrovni s celkovou alokáciou 20 915 000 eur, bolo vytvorených celkovo 387 pracovných miest. Komunitné centrá, Nízkoprahové denné centrá a Nízkoprahové sociálne služby pre deti a rodinu, ktoré sa zapojili do NP Podpora vybraných sociálnych služieb krízovej intervencie na komunitnej úrovni realizovali činnosti a aktivity týkajúce sa témy – „Zásada rovnakého zaobchádzania a možnosti ochrany klientov pred rôznymi formami diskriminácie“. Tieto aktivity majú preventívno-osvetový charakter (besedy a diskusie na tému rasovo podmienené násilie, rasizmus, nacizmus, holokaust a spoločensky neakceptovateľné ideológie) a charakter prevencie, riešenia konfliktov v rodine a v komunite, ktorý je zameraný na domáce násilie, rodovú rovnosť a rovnosť príležitostí, šikanu, prevenciu páchania podvodov a násilia na senioroch a zdravotne postihnutých ľuďoch.

119. Osobitne v Národnom projekte Terénna sociálna práca a terénna práca v obciach s prítomnosťou MRK, financovaného v sume 26 511 131 eur boli vykonané intervencie pre 4 1604 Rómov, pričom v projekte zo 485 zamestnancov bolo zamestnaných na pracovných pozíciách 155 Rómov. Rovnako v Národnom projekte Komunitné centrá v mestách a obciach s prítomnosťou MRK – I. Fáza, financovaného v sume 18 688 722 eur, 173 pracovníkov v 58 komunitných centrách, poskytlo služby, intervencie a podporu 11 010 Rómom. V projekte sa zatiaľ na pracovných pozíciách podarilo zamestnať 44 Rómov a bolo zrealizovaných aj 277 programov na zlepšenie finančnej gramotnosti Rómov.

120. Zákaz diskriminácie a zásada uplatňovania rovnakého zaobchádzania nie je ustanovená len v samotnom antidiskriminačnom zákone, ale v celom rade ďalších predpisov. Súčasne sú realizované opatrenia zo zdrojov európskej solidárnej pomoci v súlade so stratégiou SR pre integráciu Rómov do roku 2020. SR prijala viacero zákonov, ktorými sa reálne zlepšila ochrana práv obyvateľov urbanistických sídiel MRK.

121. V rokoch 2017 – 2019 boli novelizované zákony o dotáciách na rozvoj bývania a o sociálnom bývaní a o Štátnom fonde rozvoja bývania. Bola rozšírená možnosť poskytnutia podpory na kúpu pozemku podmieňujúceho výstavbu a užívanie nájomných bytov za

súčasného poskytnutia podpory na obstaranie nájomného bytu, zvýšil výšku podpory na obstaranie nájomného bytu na 90 000 eur, ustanovil podporu na kúpu pozemku vo výške 12 000 eur na jeden nájomný byt. Súčasne v prípade obstarania nájomného bytu ustanovil možnosť podpory do výšky 100% obstarávacej hodnoty pre žiadateľa, ktorým je obec, samosprávny kraj alebo nezisková organizácia, a stavba sa nachádza v obci v okrese s nízkou mierou zamestnanosti. Súčasne novelizáciou vyhlášky č. 284/2013 Z. z. o výške poskytovanej podpory zo Štátneho fondu rozvoja bývania, o všeobecných podmienkach poskytnutia podpory a o obsahu žiadosti, vyhláškou č. 283/2017 Z. z. a č. 361/2018 Z. z. v prípade nájomných bytov, ak je žiadateľom obec, vyšší územný celok alebo nezisková organizácia je možné poskytnutie úveru vo výške 80% obstarávacej ceny s 1% úrokom, a v prípade najmenej rozvinutého okresu s úrokom 0%. Súčasne sa upravilo exkluzívne postavenie mladomanželov. Týmito úpravami boli pre obce, mestá a neziskové organizácie zabezpečené výhodnejšie podmienky pri plnení ich funkcií alebo poslania, pri zabezpečovaní štandardných bytov, alebo bytov sociálneho bývania a to aj v možnosti získania financovania nájomných bytov vo výške 100% aj spôsobom kombinácie verejných zdrojov dotáciou a úverom. V oblasti prístupov na pracovný trh bol prijatý v roku 2018 zákon o sociálnej ekonomike a sociálnych podnikoch (č.112/2018 Z. z.) ktorý medzi podporované spoločensky prospešné služby zaradil aj zabezpečovanie bývania, správy, údržby a obnovy bytového fondu.

122. Ďalším nástrojom na zabezpečenie primeraného bývania je výzva Zlepšené formy bývania pre obce s prítomnosťou MRK s prvkami prestupného bývania s výškou alokácie EÚ a štátneho rozpočtu v sume 50 294 117,65 eur. ÚSVRK realizuje aj Národný projekt Podpora vysporiadania pozemkov v MRK, do ktorého je zapojených 157 obcí. Vyčlenená alokácia vyzvania so zdrojov štátneho rozpočtu a EŠIF na podporné procesy vysporiadania vlastníckych vzťahov predstavuje hodnotu 3 094 000 eur/ zmluvne určená suma 2 372 313,00 eur. Za účelom realizácie tohto projektu bol novelizovaný zákon č.330/1991 Zb. o pozemkových úpravách, usporiadaní pozemkového vlastníctva, pozemkových úradoch, pozemkovom fonde a o pozemkových spoločenstvách zákonom č. 153/2017 Z. z., ktorý umožnil pozemkové úpravy, ak je to potrebné na usporiadanie vlastníckych a užívacích pomerov k pozemkom, ktoré sa nachádzajú pod osídleniami marginalizovaných skupín obyvateľstva. Rovnako s cieľom zabezpečenia vysporiadania pozemkov pod týmito obydliami bola prijatá vyhláška č. 213/2017 Z. z. ktorou sa mení vyhláška MS SR č. 492/2004 Z. z. o stanovení všeobecnej hodnoty majetku v znení neskorších predpisov, ktorá upravila určovanie hodnoty k pozemkom, ktoré sa nachádzajú pod osídleniami marginalizovaných skupín obyvateľstva. Ďalším nástrojom zabezpečenia dostupnosti bývanie pre strednú príjmovú vrstvu Rómov je vyzvanie pre finančné nástroje Operačný program Ľudské zdroje (ďalej len „OP LZ“), v sume 13 571 195,00 eur, ktoré sleduje rast počtu rómskych domácností s prístupom k zlepšeným podmienkam bývania a zvýšenie miery zamestnanosti MRK v subjektoch sociálnej ekonomiky v územiach s prítomnosťou MRK. Zatiaľ príjemca v projekte Finančný nástroj implementovaný v rámci prioritnej osi 6 Operačného programu Ľudské zdroje v programovom období 2014 – 2020 je Slovak Investment Holding, a. s.

123. V roku 2018 bola poskytnutá dotácia podľa zákona č. 443/2010 Z. z. o dotáciách na rozvoj bývania a o sociálnom bývaní v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 443/2010 Z. z.“) vo výške 26 344 360 eur, čím bolo podporené obstaranie 1 385 nájomných bytov určených na sociálne bývanie. Z uvedeného počtu bola poskytnutá dotácia 7 obciam s MRK na obstaranie 142 nájomných bytov na účel sociálneho bývania v celkovej výške 3 081 720 eur.

124. Legislatívnym vývojom bola zabezpečená vyššia miera ochrany. Byty vo vlastníctve obcí a miest sú súčasne vylúčené spod regulačnej pôsobnosti zákona č. 98/2014 Z. z. o krátkodobom nájme bytu, čím Slovenská republika implementovala všeobecný komentár č. 7 (1997) o nútenom vyst'ahovaní, pretože uvedený zákon poskytuje nižšiu mieru ochrany nájomníka bytu ako Občiansky zákonník. Rovnako v zákone o konkurze a reštrukturalizácii č. 7/2005 Z. z. v znení neskorších predpisov je viacero ochranných opatrení pred núteným vyst'ahovaním vrátane postupov pri dobrovoľných dražbách a exekúciách vypratáním nehnuteľnosti, mimo iného v jeho § 166d je upravená nepostihnutelná hodnota obydliá, ktorá nepodlieha konkurzu, v § 167o sú dôsledne upravené podmienky pre speňaženie obydliá a v § 167r možnosť vykúpenia obydliá príbuzným dlžníka z konkurznej podstaty. Taktiež Exekučný poriadok č. 233/1995 Z. z. má ustanovené ochranné prvky pri exekúciách predajom nehnuteľnosti alebo pri exekúciách vypratáním nehnuteľnosti alebo bytu.

125. Pre obecné byty v Slovenskej republiky je ustanovená cenová regulácia nájmu opatreniami MF SR. Exekučný poriadok v § 63 ods. 3 ustanovuje prísne podmienky (výnimočnosť) exekúcie, v ktorej má povinný prihlásené trvalé alebo prechodné bydlisko, a to po schválení súdom, pre viacero exekúcií v ktorých sa vymáhajú pohľadávky prevyšujúce 2 000,00 eur. Pri exekúciách vypratáním nehnuteľnosti alebo vypratáním bytu má povinný právo podania opravného prostriedku, o ktorom rozhoduje sudca. V odôvodnených a presne určených prípadoch ukončenia nájmu bytu Občiansky zákonník upravuje povinnosť poskytnutia bytovej náhrady, to znamená bytu, náhradného ubytovania a prístrešia. Nájomné v štátnych a obecných bytoch je regulované opatreniami MF SR tak, aby výška nájmu zohľadňovala sociálny aspekt najmä pri bytoch sociálneho bývania. Zákon č. 417/2013 Z. z. o pomoci v hmotnej núdzi upravuje príspevok na bývanie pre osoby v hmotnej núdzi.

126. MŠVVŠ SR vykonalo už v roku 2015 zásadné legislatívne zmeny (zákon 188/2015 Z. z.). Novelizáciou zákona č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) bolo ustanovené, že žiak, ktorého špeciálne výchovno-vzdelávacie potreby vyplývajú výlučne z jeho vývinu v sociálne znevýhodnenom prostredí nemôže byť prijatý do špeciálnej triedy alebo do špeciálnej základnej školy a explicitne ustanovené zaradenie týchto žiakov do tried s ostatnými žiakmi v „bežnej triede“. Následne bol upravený aj príspevok na žiaka zo sociálne znevýhodneného prostredia tak, aby splňal účel, to znamená požiadavky na zabezpečenie podmienok, obsahu, foriem, metód a prístupov vo výchove a vzdelávaní, uplatnenie ktorých je nevyhnutné na rozvoj schopností alebo osobnosti žiaka a dosiahnutie primeraného vzdelania a primeraného začlenenia do spoločnosti. Vplyvom legislatívnej zmeny sa znižoval počet žiakov v špeciálnych základných školách v školskom roku 2016/2017 bolo 15 101 žiakov, v školskom roku 2017/2018 bolo 14 744 žiakov a v školskom roku 2018/2019 bolo 14 239 žiakov. Zároveň evidujeme aj znížené počty v špeciálnych triedach základných škôl. V školskom roku 2016/2017 bolo 6 397 žiakov, v školskom roku 2017/2018 bolo 6 186 žiakov a v školskom roku 2018/2019 bolo 6 154 žiakov.

127. Novelizáciami zákona č. 597/2003 Z. z. o financovaní základných škôl, stredných škôl a školských zariadení v znení neskorších predpisov s účinnosťou od 1. septembra 2017 sa upravil § 4e v odseku 7, do ktorého sa zo školského zákona presunula časť ohľadom poskytovania príspevku na skvalitnenie podmienok na výchovu a vzdelávanie žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia (ďalej len „SZP“). Zároveň v § 9f v prechodnom ustanovení sa stanovilo: Na účely poskytovania príspevku na skvalitnenie podmienok na výchovu a vzdelávanie žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia sa od 1. septembra 2017 do 31. decembra 2019 považuje za žiaka zo sociálne znevýhodneného prostredia aj žiak, ktorý je členom domácnosti, ktorej členovi sa poskytuje pomoc v hmotnej núdzi a zákonný

zástupca žiaka túto skutočnosť preukáže riaditeľovi základnej školy. Tento príspevok je nad rámec bežného normatívu na žiaka.

128. Zriaďovateľ základnej školy, v ktorej sa vzdeláva viac ako 85 žiakov zo SZP, je povinný použiť najmenej 50 % z celkového príspevku na skvalitnenie podmienok na výchovu a vzdelávanie žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia pre základnú školu na osobné náklady asistenta učiteľa pre žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia alebo sociálneho pedagóga.

129. Keďže jedným z nástrojov na vymanenie sa z koncentrovanej a generačnej chudoby je vzdelávanie, stratégia tejto oblasti venuje mimoriadnu pozornosť. V rámci Národného projektu ÚSVRK Podpora predprimárneho vzdelávania detí z marginalizovaných rómskych komunít I sa do augusta 2019 zapojilo 104 obcí, pôsobí v ňom už 280 zamestnancov vo výchovno-vzdelávacom procese (asistenti učiteľa, odborní pedagogickí zamestnanci, koordinátori práce s rodinou) z čoho je 70 zamestnancov z prostredia MRK. Cieľový počet detí zapojených do projektu je 4 000.

130. Ďalším kombinačným opatrením na úseku podpory žiakov rómskej národnosti/príslušníkov MRK, v úlohách stratégie sú nástroje zákona č. 544/2010 Z. z. o dotáciách v pôsobnosti Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR (ďalej len „MPSVR SR“) v znení neskorších predpisov. V rámci uvedeného všeobecne záväzného predpisu MPSVR SR poskytuje dotácie na podporu výchovy k plneniu školských povinností dieťaťa ohrozeného sociálnym vylúčením a dotácie na podporu výchovy k stravovacím návykom dieťaťa ohrozeného sociálnym vylúčením. V roku 2017 bol na obe dotačné tituly poskytnutý transfer príjemcom zo štátneho rozpočtu v sume 10 250 779,00 eur, čím došlo k poskytnutiu podpory pre 2 136 detí.

131. Ako ďalšie opatrenie stratégie prebiehalo aj v roku 2017 naďalej navyšovanie počtov pedagogických zamestnancov v materských školách, podiel kvalifikovaných pedagogických asistentov v materských školách navštevovaných deťmi z MRK z celkového počtu pedagogických asistentov v materských školách tvorí 57% podiel. Rovnako pokračovali v roku 2017 aktivity zapojenia detí/žiakov do celodenného vzdelávacieho systému, pričom v tomto systéme bolo vzdelávaných 13 170 žiakov. Stratégia stanovila aj úlohu realizácie kontinuálneho vzdelávania pre učiteľov a pedagogických asistentov využívajúcich rómsky jazyk ako podporný jazyk vo vyučovaní, v roku 2017 týmto vzdelávaním, zameraných na používanie Rómskeho jazyka vo výchovno-vzdelávacom procese prešlo 190 pedagogických pracovníkov v roku 2018 sa tento počet navýšil na 1199 účastníkov. Počet žiakov Rómov zapojených do celodenného vzdelávacieho procesu na stredných školách v roku 2018 dosiahol počet 19 143.

132. K 1. septembru 2018 bolo v dennej forme štúdia novoprijatých žiakov Rómov na získanie nižšieho stredného odborného vzdelania 2 449 a v externej forme 182, t. j. 2 631 žiakov. Počet absolventov za školský rok v dennej forme bol 757 a v externej 113, t. j. spolu 870 absolventov. Takisto v roku 2018 bol poskytnutý príspevok žiakom/Rómom so špeciálnymi vzdelávacími potrebami vyplývajúcich z prostredia koncentrovanej chudoby v sume 6 172 400 eur. V roku 2018 sa v školách zameraných na MRK podarilo navýšiť počet odborných zamestnancov – špeciálnych pedagógov, psychológov na 1 951,46, ktoré sú využité v inkluzívnych tímoch vzdelávania. Do projektov zameraných na zlepšovanie vzdelávacích výsledkov žiakov z MRK/SZP, spoluprácu škôl a prenos dobrej praxe sa v roku 2018 podarilo zapojiť 180 škôl a 19 143 žiakov – Rómov žijúcich v MRK. V kontinuálnom vzdelávaní učiteľov zohľadňujúcim špecificky výchovno-vzdelávacích potrieb a zlepšovanie

vzdelávacích výsledkov žiakov z MRK/SZP v roku 2019 ukončilo vzdelávanie ďalších 217 absolventov. Obdobný program rozšírený aj na prácu s rodinami žiakov SZP/MRK ukončilo v roku 2018 ďalších 189 absolventov. V roku 2018 boli 3 347 žiakov MRK/SZP poskytnuté informačno-poradenské služby pri výbere povolania, 6 240 uchádzačom o zamestnanie z MRK bola poskytnutá finančná podpora, rekvalifikačnými kurzami prešlo 2 219 Rómov.

133. Vo výzve zameranej na Poskytovanie mentorskej a tútorskej podpory pre žiakov z MRK s dôrazom na úspešné ukončenie základnej školy a plynulý prechod na strednú školu boli do konca roka 2018 podporené zatiaľ projekty v celkovej výške príspevku (EÚ a rozpočet SR) 4 216 163,32 eur.

134. Uznesením vlády č. 302 z 27. júna 2018 bol prijatý Národný program rozvoja výchovy a vzdelávania na roky 2018 – 2027 (ďalej len „NPRVV“) a akčný plán č. 1, ktorý ustanovuje legislatívne a ekonomické zabezpečenie povinného absolvovania posledného ročníka predprimárneho vzdelávania, s osobitným cieľom odstrániť znevýhodnenie detí z MRK pri zápise do základnej školy a z toho plynúce riziko nesprávneho zaradenia mimo hlavný prúd.

135. Dôležitým opatrením stratégie bolo naplnenie cieľa zavedenia povinného predprimárneho vzdelávania žiakov MRK. V NPRVV bolo ustanovené zavedenie komplexného nároku na predprimárneho vzdelávania pre deti od 4. roku veku vykonateľnou od roku 2021. Zákon 209/2019 Z. z., ktorý novelizoval školský zákon, zavádza povinné a bezplatné predprimárne vzdelávanie pre deti od piateho roku veku s účinnosťou od 1. januára 2021. Ide o jeden zo zásadných krokov, ktorý pomôže zlepšiť výsledky žiakov v medzinárodných testovaniach a zároveň pomôže dosiahnuť zaškolenosť u detí z marginalizovaných rómskych komunít a zo sociálne znevýhodneného prostredia. Najväčším prínosom pre deti zo sociálne znevýhodneného prostredia bude povinná účasť na predprimárnom vzdelávaní pri rozvíjaní ich komunikačných kompetencií, z dôvodu ich prirodzenejšej socializácie, postupného odstraňovania deficitov v ovládaní kultúrnych a spoločenských konvencií a tiež pri rozvíjaní zručností potrebných na zvládnutie samostatnosti.

136. V súlade s uvedenou stratégiou v rámci projektu Škola otvorená všetkým došlo od 1. februára 2016 k podpore 133 škôl pri uplatňovaní modelu inkluzívneho vzdelávania, so zapojením 50 materských škôl. Do uvedeného modelu bolo zapojených 19 145 žiakov so ŠVP, 5 430 detí a 2 212 pedagogických a odborných zamestnancov. Projekt bol financovaný v celkovej sume 29 882 756,00 eur. V rámci projektu vznikali inkluzívne tímy, ktoré realizovali podporu výrazného zlepšenia komunikácie a spolupráce s rodičmi detí a žiakov zo SZP (MRK). V roku 2017 bol v rámci uvedeného projektu akreditovaný vzdelávací program Spolupráca pedagogických zamestnancov a odborných zamestnancov v systéme inkluzívnej podpory detí a žiakov, ktorého cieľovou skupinou sú aj učitelia a pedagogickí asistenti materských škôl. Vzdelávanie v tomto programe sa začalo realizovať v decembri 2017 so 137 účastníkmi. V roku 2018 sa do vzdelávacieho programu zapojilo 1 199 pedagogických a odborných zamestnancov.

137. Od roku 2016 do 2018 na základe výzvy *V základnej škole úspešnejší*, s alokáciou 50 000 000 eur, boli realizované procesy inkluzívnej výuky, podporené inkluzívne tímy na školách prostredníctvom navýšenia asistentov učiteľa alebo odborných zamestnancov podľa potreby školy. Do projektu bolo zapojených 478 škôl. Prioritou projektu bolo zníženie a zabránenie predčasného skončenia školskej dochádzky a podpora prístupu ku kvalitnému predškolskému, základnému a stredoškolskému vzdelávaniu, vrátane formálnych, neformálnych a bežných spôsobov vzdelávania za účelom opätovného začlenenia do

vzdelávania a prípravy. Špecifickým cieľom bolo zvýšenie inkluzívnosti a rovnoprávneho prístupu ku kvalitnému vzdelávaniu a zlepšenie výsledkov a kompetencií detí a žiakov.

138. V roku 2018 bola výzva *V základnej škole úspešnejší II* vyhlásená ako pokračovanie úspešnej rovnomennej výzvy, ktorá podporila 478 projektov základných škôl, zameraných na vytvorenie nových pracovných pozícií pre pedagogických asistentov, asistentov učiteľa pre žiakov so zdravotným znevýhodnením či vytváranie inkluzívnych tímov. Indikatívna výška finančných prostriedkov zo zdrojov EÚ vyčlenených na túto výzvu je 9,5 milióna eur, z toho 9 miliónov eur pre menej rozvinuté regióny a pol milióna eur pre viac rozvinutý región.

139. Z jednotlivých ďalších projektov realizovaných v súlade so Stratégiou SR pre integráciu Rómov do roku 2020 na zlepšenie postavenia príslušníkov urbanistických sídiel MRK, ktorým sú súčasne implementované aj ustanovenia antidiskriminačného zákona, sa zlepšil prístup týchto obyvateľov k pitnej vode v hodnote 33,30%, podmienky bývania sanáciou nelegálnych skládok v hodnote 25,35%, a ktorým sa zlepšili podmienky bývania prostredníctvom stojísk 27,99%.

140. Výzva zameraná na výstavbu, modernizáciu a rekonštrukciu komunitných centier, aj v interakcii na Národný projekt Komunitné centrá v mestách a obciach s prítomnosťou MRK – I. Fáza, poskytla prostriedky v sume 15 310 088,69 eur – 60 schválených žiadostí. Táto výzva je komplementárna s národným projektom Komunitné centrá v mestách a obciach s prítomnosťou MRK – I. Fáza. Ďalšia výzva so zameraním na Výstavbu nových komunitných centier, ich rekonštrukciu a prestavbu v obciach s prítomnosťou MRK pôsobí v oblasti súkromného sektora komplementárne k národnému projektu. Výška alokácie zo zdrojov EŠIF a štátneho rozpočtu vo výške 17 666 688,41 eur. V rámci tejto výzvy bolo schválených 58 žiadostí s výškou alokácie zo zdrojov EŠIF a štátneho rozpočtu vo výške 12 957 876,85 eur. K augustu 2019 bolo zazmluvnených 112 projektov vo výške 26 877 272,31 eur.

141. Výzva so zameraním „Podpora prístupu k pitnej vode v prostredí separovaných a segregovaných MRK pomocou vodovodov, studní a úpravní povrchových vôd“, s výškou alokácie zdroje EŠIF a štátneho rozpočtu vo výške 17 882 352,94 eur. Zazmluvnené žiadosti k augustu 2019 predstavujú sumu 2 820 240,90 eur. Vo výzve so zameraním na „Vybudovanie, resp. dobudovanie systému triedeného zberu a odvozu komunálneho odpadu, Realizácia sanačných prác nelegálnych skládok, vrátane eliminácie nepriaznivých vplyvov nelegálnej skládky“, s alokovanou sumou verejných zdrojov EŠIF a štátneho rozpočtu 17 882 352,94 eur je k augustu 2019 zazmluvnených 131 projektov v hodnote 16 498 563,55 eur. Zmluva v oblasti finančných nástrojov v rámci OP ĽZ s prijímateľom Slovenský investičný holding, a. s., v prioritnej osi 6 – Technická vybavenosť v obciach s prítomnosťou marginalizovaných rómskych komunit, v celkovej alokovanej výške verejných zdrojov EŠIF a štátneho rozpočtu 13 571 195,00 eur obsahuje aktivity zamerané na sociálnu ekonomiku a bývanie.

142. Tento počet výziev dopĺňajú aj ďalšie výzvy aj v rámci OP ĽZ nasmerované súčasne na majoritné obyvateľstvo aj na Rómov, ale aj ďalší Národný projekt ÚSVRK Podpora vysporiadania pozemkov v marginalizovaných rómskych komunitách.

143. Ďalšie aktivity na znižovanie chudoby v rámci stratégie predstavujú aj národné projekty Zdravé komunity 2A a 3A. V prvom projekte financovaného v celkovej sume 11 295 855 eur sa na pracovných pozíciách umiestnilo 254 Rómov a projekt na úseku zdravotnej osvetly a sprístupňovaní zdravotnej starostlivosti poskytol podporu 11 348 Rómom.

V roku k augustu v rámci národného projektu do oblasti zdravia bolo investovaných takmer 6 mil. eur.

144. V júni 2019 bola vyhlásená nová výzva zameraná na podporu dobudovania základnej technickej infraštruktúry, Technická vybavenosť v obciach s prítomnosťou MRK, v alokovanej výške (EÚ a štátny rozpočet) 11 305 882,35 eur zameraná na výstavbu miestnych komunikácií, verejného osvetlenia, odstavných plôch a premostenia miestnych tokov v urbanistických sídlach MRK.

145. S cieľom zvýšenia zamestnanosti Rómov sa v súčasnosti pripravuje výzva podpora sociálnych podnikov v PO 6. Technická vybavenosť v obciach s prítomnosťou marginalizovaných rómskych komunít S alokovanou čiastkou zdrojov EÚ 13 500 000 eur. V rámci PO 5 Integrácia marginalizovaných rómskych komunít je pripravovaná výzva asistencie v oblasti bývania s cieľom zlepšiť podmienky bývania Rómov v alokovanej výške zdrojov EÚ 6 000 000 eur. V príprave je aj nová výzva s cieľom zabezpečenia lepšieho prístupu k pitnej vode v PO 6. Technická vybavenosť v obciach s prítomnosťou marginalizovaných rómskych komunít, v alokovanej výške 14 000 000 eur.

146. Aj s cieľom prevencie použitia sily sú realizované miestne občianske poriadkové služby. Akcentovaný je občiansky prvok ochrany verejného poriadku, majetku, občianskeho spoluzitia a hlavne prevzatie zodpovednosti za ochranu verejného poriadku samotnými Rómami. Projekt vznikol za spolupráce MV SR ako sprostredkovateľského orgánu OP LZ a splnomocnenca vlády SR pre RK, preferenčne určený pre príslušníkov MRK so sekundárnym následkom zvýšenia zamestnanosti. Prvá výzva bola vyhlásená 24. mája 2017 financovaná z operačného programu Ľudské zdroje, prioritná os 5. Integrácia marginalizovaných rómskych komunít, názvu Podpora komplexného poskytovania miestnej občianskej poriadkovej služby v obciach s prítomnosťou MRK. Indikatívna výška prostriedkov Európskej únie – Európskeho sociálneho fondu bola v prvej fáze nastavená na výšku 10 000 000 eur, neskôr prebehol proces navýšenia týchto prostriedkov na sumu alokácie (EÚ a štátny rozpočet) 19 223 529 eur, čím bolo dosiahnuté navýšenie počtu obcí a miest, v ktorých pôsobia miestne občianske poriadkové služby na 147.

147. Uvedený nástroj je prostriedkom eliminujúcim vyhrotenie situácií na úseku verejného poriadku a kolíznych situácií, ktoré by zakladali dôvody nasadenia síl Policajného zboru v regulácií zákona č. 171/1993 Z. z., o Policajnom zbore v znení neskorších predpisov, pričom uvedené občianske služby predstavujú súčasne nový významný komunikačný kanál medzi komunitou a PZ. Tento inštitút sa zatiaľ plne osvedčil. Dňa 31. augusta 2018 bola vyhlásená ďalšia výzva Podpora komplexného poskytovania miestnej občianskej poriadkovej služby v obciach s prítomnosťou MRK, v alokovanej výške v sume 17 882 352,94 eur. Žiadosť o poskytnutie príspevku na zaradenie uvedených miestnych občianskych služieb podalo 232 žiadateľov/obcí, z toho 212 bolo schválených. Vzhľadom na postupné zazmluvňovanie projektov z tejto poslednej výzvy, po nábehu druhej časti budú tieto hliadky pôsobiť v 250 obciach a mestách s urbanistickými sídlami MRK.

148. Pokračoval rozvoj a plnenie Národnej stratégie pre integráciu Rómov do roku 2020. V roku 2017 boli prijaté nové akčné plány pre oblasti vzdelávania, zamestnanosti, zdravia, bývania a nový akčný plán pre oblasť finančného začlenenia, nediskriminácie a prístupov smerom k väčšinovej spoločnosti – Iniciatíva integrácie Rómov prostredníctvom komunikácie. V roku 2019 boli schválené aktualizované akčné plány Stratégie Slovenskej republiky pre integráciu Rómov do roku 2020 na roky 2019 – 2020 pre oblasti vzdelávania, zamestnanosti, zdravia, bývania a finančného začlenenia. Úrad splnomocnenca vlády SR pre

rómske komunity predkladá každý rok správu o plnení jednotlivých úloh obsiahnutých v stratégii.

149. V rámci vytvorenia stabilného zdroja financovania na akčné plány pre oblasť nediskriminácie a prístupov smerom k väčšinovej spoločnosti – Iniciatíva integrácie Rómov prostredníctvom komunikácie, boli v roku 2017 rozpočtovo vyčlenené zdroje do roku 2020 (štátny rozpočet a zdroje EÚ) vo výške 51 336 042,44 eur. Na nové akčné plány pre oblasti vzdelávania, zamestnanosti, zdravia, bývania a finančného začlenenia na roky 2018 – 2019 boli rozpočtovo vyčlenené zdroje 215 002 906,19 eur (v tomto údaji nie sú zahrnuté dobiehajúce zdroje z predchádzajúcich akčných plánov). Do roku 2020 na všetky uvedené akčné plány Stratégie SR pre integráciu Rómov do roku 2020 je rozpočtovaná suma 392 633 541,50 eur.

150. Stratégia SR, vrátane jednotlivých akčných plánov sa v súlade s prijatými uzneseniami vlády SR pre tvorbu verejných politík, stratégií a participácie občianskej spoločnosti od prvopočiatku vytvárali participatívne. Okrem poradných orgánov splnomocnenca, osobitne poradnej komisie splnomocnenca vlády Slovenskej republiky pre rómske komunity pre prípravu revízie a aktualizácie Stratégie Slovenskej republiky pre integráciu Rómov do roku 2020, boli vytvorené regionálne konzultačné platformy. V rámci samostatnej výzvy bol v rokoch 2016 – 2017 podporený projekt ÚSVRK „Podpora aktívnej participácie a konzultačných procesov v oblasti implementácie a monitoringu rómskych integračných a rómskych mládežníckych politík na Slovensku. Z grantu EÚ v rámci vytvárania spoločných, regionálnych platforiem sa posilnilo v roku 2018 postavenie rómskej mládeže, žien a detí ako aktívnych účastníkov v procese začleňovania, zvýšenia ich podielu na realizácii opatrení Stratégie SR pre integráciu Rómov do roku 2020. ÚSVRK je držiteľom akreditovaného vzdelávacieho programu „školenie školiteľov pre prácu s mládežou MRK“.

Politická účasť etnických menšín

151. V súčasnosti najdôležitejším mechanizmom participácie príslušníkov národnostných menšín je Výbor pre národnostné menšiny a etnické skupiny ako stály poradný orgán Rady vlády SR pre ľudské práva, národnostné menšiny a rodovú rovnosť (ďalej len „rada“) pre otázky týkajúce sa národnostných menšín a etnických skupín a ich príslušníkov a pre oblasť implementácie Európskej charty regionálnych alebo menšinových jazykov a Rámcového dohovoru na ochranu národnostných menšín. Predsedom Výboru pre národnostné menšiny a etnické skupiny je splnomocnenec vlády SR pre národnostné menšiny. Výbor pre národnostné menšiny a etnické skupiny plní úlohu konzultatívneho orgánu vo veciach účasti príslušníkov národnostných menšín a etnických skupín na rozhodovaní o veciach, ktoré sa ich týkajú. Dáva rade podnety na zvýšenie úrovne podpory, ochrany a dodržiavania práv osôb patriacich k národnostným menšinám v súlade s ústavou, medzinárodnými záväzkami SR a zákonmi a ďalšími všeobecne záväznými právnymi predpismi, podieľa sa na vypracovaní správ pre kontrolné mechanizmy medzinárodných zmlúv o ľudských právach a právach osôb patriacich k národnostným menšinám, najmä dohovoru a charty. Ďalej spracúva pre radu návrhy čiastkových a systémových opatrení pre zlepšenie dodržiavania práv národnostných menšín v SR, spracúva pre radu návrhy stanovísk a uznesení k návrhom zákonov, všeobecne záväzných právnych predpisov a interných právnych predpisov, ako aj vládnych, rezortných a ďalších opatrení nelegislatívnej povahy, ktoré môžu mať dosah na ochranu alebo dodržiavanie práv národnostných menšín; návrh uznesenia prezentuje na zasadnutí rady zástupca výboru, v oblasti práv národnostných menšín spolupracuje s ministerstvami a inými ústrednými orgánmi štátnej správy, obcami, vyššími územnými celkami, orgánmi miestnej štátnej správy, mimovládnyimi neziskovými organizáciami, vedeckými pracoviskami a akademickými

inštitúciami a raz za dva roky vypracúva hodnotiacu správu o podpore kultúr národnostných menšín, stave národnostného školstva a o používaní jazykov národnostných menšín.

152. Vo výbore je zastúpených 13 národnostných menšín. V súlade so zmenou štatútu v roku 2018 má hlasovacie právo 23 členov zastupujúcich 13 národnostných menšín a 9 členov zastupujúcich vecne príslušné orgány štátnej správy. Najvýznamnejšou zmenou v tejto súvislosti, ktorá posilnila práva národnostných menšín v oblasti participácie, bola zmena hlasovacieho systému výboru. Táto zmena rešpektovala viacnásobné požiadavky zo strany väčších národnostných menšín a umožnila, aby každý člen komory, ktorá je tvorená zástupcami výboru za národnostné menšiny a etnické skupiny, mal hlasovacie právo. Medzi desiatimi stále prizývanými členmi výboru bez hlasovacieho práva sú verejný ochranca práv, zástupca Výboru Národnej rady SR pre ľudské práva a národnostné menšiny, podpredseda Rady vlády SR pre ľudské práva, národnostné menšiny a rodovú rovnosť za občiansku spoločnosť, riaditeľ Fondu na podporu kultúry národnostných menšín, výkonný riaditeľ SNSLP, zástupca RTVS, dvaja odborníci preukázateľne pôsobiaci v oblasti postavenia a práv príslušníkov národnostných menšín, ktorí vyvíjajú v danej oblasti publikačnú, analytickú, vzdelávaciu alebo inú obdobnú činnosť, zástupca Združenia miest a obcí Slovenska, zástupca Únie miest Slovenska a zástupca Združenia samosprávnych krajov SK 8.

153. Formy politickej participácie na úrovni celoštátnej, ako aj regionálnej a miestnej sú pre národnostné menšiny dostupné výlučne prostredníctvom volebného systému, a teda prostredníctvom politických strán a politických hnutí. Pokiaľ ide o zastúpenie národnostných menšín prostredníctvom ich príslušníkov v rámci zákonodarnej moci, takéto zastúpenie mali národnostné menšiny od vzniku SR v Národnej rade SR nepretržite. Podrobné informácie o výsledkoch volieb do orgánov samosprávnych krajov a komunálnych volieb z hľadiska národnostných menšín, ako aj prehľad počtu príslušníkov národnostných menšín v Národnej rade SR sú dostupné v časti II. Práva príslušníkov národnostných menšín v oblasti participácie na riešení vecí, ktoré sa ich týkajú Správy o postavení a právach príslušníkov národnostných menšín za obdobie rokov 2017 – 2018.⁷ Podľa zistení v nej uvedených zastúpenie národnostných menšín v zákonodarnom orgáne SR postupne klesá. Príslušníci národnostných menšín sa dostávajú do parlamentu v závislosti od organizovanosti verejno-politického života danej menšiny. Päťpercentná volebná hranica je z demografického hľadiska nedosiahnuteľná pre všetky národnostné menšiny okrem maďarskej a rómskej. Diferencovanosť politickej scény v prípade rómskej národnostnej menšiny, ktorej záujmy zastupuje zvyčajne viacero politických strán, spôsobuje, že sa doposiaľ žiadnej z nich nepodarilo prekonať prah zvoliteľnosti do zákonodarného orgánu.

Právo na primerané bývanie

154. V SR primárnu zodpovednosť za obstaranie vlastného bývania nesie občan. Otázka bývania je jedným z pretrvávajúcich problémov väčšiny nízkopříjmových domácností, ale aj domácností, ktoré vstupujú prvýkrát na trh s bývaním. Záujmom štátu je prostredníctvom podporných ekonomických nástrojov zvyšovať dostupnosť bývania pre svojich občanov.

155. Koncepcia štátnej bytovej politiky do roku 2020, schválená uznesením vlády SR č. 13 zo 7. januára 2015, je rámcovým dokumentom štátu pre oblasť bývania. Cieľom štátnej

---

⁷ Uvedená správa je dostupná na webovom sídle splnomocnenca vlády SR pre národnostné menšiny; https://www.narodnostnemensiny.gov.sk/data/files/7527_sprava-o-postaveni-a-pravach-prislusnikov-narodnostnych-mensin-za-obdobie-rokov-2017-2018.pdf

bytovej politiky je postupné zvyšovanie celkovej úrovne bývania tak, aby bolo bývanie pre obyvateľov dostupné a aby si každá domácnosť mohla zabezpečiť primerané bývanie. Pre naplnenie uvedeného cieľa navrhuje koncepcia realizáciu viacerých opatrení do roku 2020.

156. Oblasť zvyšovania dostupnosti a kvality bývania občanom SR je kontinuálne podporovaná nástrojmi štátnej bytovej politiky vo forme priamej a nepriamej podpory. Hlavným cieľom týchto nástrojov je zabezpečenie vhodných podmienok pre všetkých občanov tak, aby si mohli zaobstarat' primerané bývanie v závislosti na svojich možnostiach. V pôsobnosti Ministerstva dopravy a výstavby SR (ďalej len „MDV SR“) je dlhodobý zabezpečený systém podpory obstarávania nájomných bytov určených na sociálne bývanie prostredníctvom kombinácie dotácií podľa zákona č. 443/2010 Z. z. o dotáciách na rozvoj bývania a o sociálnom bývaní v platnom znení a zvýhodneného úveru zo Štátneho fondu rozvoja bývania.

157. MDV SR v uplynulom období naďalej poskytovalo dotácie na obstaranie nájomných bytov a technickej vybavenosti v zmysle zákona č. 443/2010 Z. z. o dotáciách na rozvoj bývania a o sociálnom bývaní v platnom znení. Dotácie na obstaranie nájomných bytov sa poskytujú najmä obciam a mestám, pričom nájomné byty môžu mať dva štandardy, a to bežný a základný, ktorý sa taktiež nazýva nižší štandard. Je nutné podotknúť, že nižší štandard neznamena nižšiu kvalitu bývania, ide skôr o vymedzenie niektorých prvkov v základnom režime tak, aby toto bývanie bolo pre určené skupiny obyvateľstva výrazne cenovo dostupnejšie v porovnaní s bytmi bežného štandardu. Na tento typ výstavby sa preto poskytuje dotácia až do výšky 75% obstarávacích nákladov. V nasledujúcich tabuľkách je podrobnejší prehľad o počte podporených bytov a prislúchajúcej technickej vybavenosti a taktiež aj sumy, ktoré boli na tieto účely poskytnuté v rokoch 2016 až 2018.

Tabuľka č. 1

Rok	Počet nájomných bytov nižšieho štandardu	Poskytnutá dotácia v EUR
2016	190	4 184 160,00
2017	116	2 465 380,00
2018	150	3 243 550,00

Tabuľka č. 2

Rok	Počet podporených bytov	Poskytnutá dotácia na výstavbu prislúchajúcej technickej vybavenosti v EUR
2016	176	154 470,00
2017	86	160 920,00
2018	135	257 380,00

158. Sprostredkovateľský orgán pre prioritné osi 5 a 6 OP ĽZ aktuálne už implementuje prostredníctvom projektov cez výzvy na dopytovo-orientované projekty a národných projektov viaceré opatrenia s cieľom komplexne zlepšiť životné podmienky príslušníkov MRK. Konkrétne ide o poskytovanie miestnej občianskej poriadkovej služby (rómske hliadky), poskytovanie asistenčných služieb v oblasti terénnej sociálnej a komunitnej práce, zdravotnej asistencie. V rámci investičných opatrení ide o budovanie a rekonštrukciu komunitných centier, materských škôl, sanáciu nelegálnych skládok a budovanie stojísk na

odvoz komunálneho odpadu, budovanie studní a výdajných miest pitnej vody. Je otvorená výzva na prestupné bývanie s alokáciou 50 miliónov eur v rámci ktorej obce pripravujú systémy prestupného bývania, vrátane práce asistentov bývania. V zmysle doteraz dosiahnutých indikátorov môžeme konštatovať, že aktuálne sa 21 605 osobám MRK zlepšili podmienky bývania prostredníctvom vyššie uvedených investičných projektov. Špecificky sa napr. zlepšil prístup k pitnej vode pre 5 481 príslušníkov MRK.

159. K problematike povoľovania segregačných múrov stavebnými úradmi na území SR uvádzame, že podľa zákona č. 50/1976 Zb. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku (stavebný zákon) v znení neskorších predpisov je možné povoliť stavbu oplotenia v prípadoch, ak hlavná stavba na pozemku môže pôsobiť nepriaznivo na životné prostredie, alebo ak ju treba chrániť pred okolitými vplyvmi (napr. ochranné pásma vodných zdrojov, energetických stavieb a pod.), alebo na zamedzenie voľného pohybu osôb a zvierat pri rozostavaných stavbách z bezpečnostných dôvodov. Vlastníci pozemkov a stavieb stavajú oplotenia pozemkov a stavieb za účelom ochrany svojho vlastníckeho práva pred vstupom neoprávnených osôb. Takéto oplotenia nemôžu byť považované za segregačné múry. Stavebný zákon neumožňuje povoliť takú stavbu oplotenia, ktorej primárnym cieľom má byť segregácia niektorej skupiny obyvateľstva. V prípade, ak by relevantným spôsobom (rozsudkom občianskeho súdu) bolo preukázané, že konkrétny múr, resp. oplotenie, má v rozpore s ktorýmkoľvek článkom Medzinárodného dohovoru o odstránení všetkých foriem rasovej diskriminácie v danom území diskriminačné alebo segregačné účinky, na základe právoplatného rozsudku súdu stavebný úrad nariadi jeho odstránenie.

160. V súčasnosti je v legislatívnom procese nový stavebný zákon, do ktorého je priamo zapracovaná povinnosť povoľovacieho orgánu (stavebného úradu) v povoľovanom konaní zistiť, či sa stavebnými prácami nesleduje segregácia skupiny obyvateľov na rasovom, národnostnom alebo sociálnom základe.

161. Problém výstavby segregačných múrov, ktorý sa na území SR v uplynulom období vyskytol a má ustupujúci charakter, nie je spôsobený výlučne nedostatočnou legislatívnou úpravou, ale jedná sa o celospoločenský problém, pričom pri jeho riešení považujeme za dôležité zamerať sa na systematickejšie usmerňovanie samospráv v praxi a na pokračovanie prijímania integračných politík a ďalších cielených nástrojov.

162. Možno uviesť, že SR už pri nastavovaní programov financovaných z prostriedkov EŠIF v programovom období 2014 – 2020, v rámci OP ĽZ nastavila ako jednu zo základných podmienok čerpania prostriedkov z verejných zdrojov uplatnenie princípu 3D (DESEGREGÁCIE, DEGETOIZÁCIE A DESTIGMATIZÁCIE).

163. Za týmto účelom vydal ÚSVRK komunity Metodický pokyn pre efektívne uplatňovanie princípov desegregácie, degetoizácie a destigmatizácie. Uvedený metodický pokyn bol vydaný v súlade so Stratégiou SR pre integráciu Rómov do roku 2020. Jedným z hlavných zámerov samotnej stratégie, metodického pokynu, ako aj operačného programu je zastavenie segregácie rómskych komunít, výrazný pozitívny obrat pri sociálnom začleňovaní rómskych komunít, nediskriminácia a zmena postoja väčšinového obyvateľstva voči rómskej menšine. Tieto skutočnosti sú vyjadrené aj v jednotlivých akčných plánoch stratégie.

164. Vzhľadom ku skutočnosti, že v samotnom uvedenom metodickom pokyne je odstraňovanie segregácie/desegregácie identifikované ako proces, ktorého výsledkom je ukončenie priestorového a sociálneho oddelenia či izolovania príslušníkov a príslušníčok

rómskych komunit a majoritnej populácie, je odôvodnené, že postup vlády SR vyplýval z uvedenia si základného parametra, podľa ktorého nedobrovoľnú rezidenčnú segregáciu, ako dôsledok historického vývoja, nie je možné efektívne riešiť len opatreniami na úseku štátnej politiky v oblasti územného plánovania a bývania, ale tento problém vyžaduje komplexné riešenie s aktívnym zapojením majoritnej časti spoločnosti aj príslušníkov MRK.

165. K problematike núteného vyst'ahovania uvádzame, že v súčasnosti platná legislatíva, najmä stavebný zákon v platnom znení, umožňujú nariadiť vypratanie stavby len vo výnimočných prípadoch, ktorými je bezprostredné ohrozenie života alebo zdravia osôb užívajúcich predmetnú stavbu. V konaní o vyprataní stavby v prípade, ak sa jedná o stavbu obsahujúcu byty, je stavebný úrad podľa platného znenia stavebného zákona povinný upovedomiť vlastníka stavby, aby užívateľom ohrozenej stavby zabezpečil bytovú náhradu. Rovnako zákon o vyvlastnení pripúšťa využitie inštitútu vyvlastnenia len ako krajnú alternatívu použiteľnú pri splnení zákonom stanovených podmienok. Vo vyvlastňovacom konaní sú stanovené sprísnené podmienky pre výkup stavieb na bývanie, kedy je potrebné preukázať, že vyvlastňovaciemu konaniu predchádzalo neúspešné predloženie písomného návrhu na uzavretie dohody, obsahujúcej aj ponuku zabezpečenia náhradného bývania.

166. Územným plánom obce sa komplexne riešia všetky požiadavky na priestorové usporiadanie a funkčné využívanie celého územia obce, v ktorom sa riešia aj plochy na bývanie pre rómske komunity. V rámci regulatívov a zásad územného plánu sa aj na týchto plochách riešia požiadavky na ich využívanie a navrhujú sa nevyhnutné opatrenia územno-technického charakteru.

167. Zároveň v zmysle zákona č. 226/2011 Z. z. o poskytovaní dotácií na spracovanie územnoplánovacej dokumentácie obcí a jej vykonávacej vyhlášky sa v rámci hodnotiacich kritérií zvyhodňujú pre poskytnutie dotácie obce, na území ktorých sa nachádza marginalizovaná rómska komunita, evidovaná podľa Atlasu rómskych komunit na Slovensku. V roku 2019 z celkového počtu obcí, ktoré dostali z MDV SR dotáciu na spracovanie územnoplánovacej dokumentácie, je až 28% obcí takých, na území ktorých sa nachádza uvedená rómska komunita.

168. Dňa 19. novembra 2018 bola vyhlásená výzva na prestupné bývanie s alokáciou 50 miliónov eur, ktorej zámerom je zlepšiť formy bývania v obciach s MRK prostredníctvom výstavby alebo rekonštrukcie bytových domov, ale najmä vytvorením systému prestupného bývania, ktorý musí zapojeným osobám poskytovať aj sprievodnú sociálnu službu na každom stupni bývania prostredníctvom asistenta bývania. Cieľom tejto sociálnej služby je práve zabezpečenie udržateľnosti bývania pre MRK. Okrem uvedenej výzvy sa v rámci implementácie finančných nástrojov plánuje vyhlásenie výzvy zameranej na poskytovanie nájomného bývania ako aj podporu svojpomocného bývania pre MRK.

Právo na zdravie

169. V rámci aktuálne realizovaného národného projektu Zdravé komunity s alokáciou 11,3 milióna eur je hlavnou aktivitou realizácia, rozvoj zdravotnej mediácie a osvedy v MRK. Cieľom hlavnej aktivity je prostredníctvom terénnej práce asistentov zdravia zlepšiť situáciu MRK v oblasti sociálnych determinantov zdravia (t. j. so zdravím súvisiace správanie, materiálne podmienky, psycho-sociálne faktory, bariéry v prístupe k zdravotnej starostlivosti, zdravotná gramotnosť a štrukturálne obmedzenia – napr. diskriminácia, rasizmus, nízka úroveň vzdelania, súvisiaca legislatíva). V rámci projektu bola zavedená nová pracovná pozícia asistenta osvedy zdravia v nemocniciach (prioritne na gynekologicko-pôrodných a

detských oddeleniach). Spolu zatiaľ takmer 20 000 osôb z MRK bolo dotknutých vyššie uvedenými aktivitami národného projektu.

170. Pre akčný plán pre oblasť zdravia Stratégie SR pre integráciu Rómov do roku 2020 sú náklady na realizáciu vyčíslené na 19 095 284 eur, z toho zdroje EŠIF 16 200 491,40 eur. Ministerstvo zdravotníctva SR (ďalej len „MZ SR“) a príslušný Regionálny úrad verejného zdravotníctva sledoval a vyhodnocoval výskyt epidémií vybraných infekčných ochorení v oblastiach s nízkym hygienickým štandardom. V roku 2018 prebiehala pilotná implementácia cieleného preventívneho programu zameraného na sexuálne a reprodukčné zdravie určené pre obyvateľov MRK. Program realizovalo 264 pracovníkov Národného projektu Zdravé komunity 2A. MZ SR zrealizovalo 10 výchovných aktivít o význame očkovania. Od roku 2017 prebieha Pilotný projekt Asistentov osvetu zdravia v nemocniciach pre príslušníkov MRK, ako jedna z aktivít Národného projektu Zdravé komunity 2A v 6 nemocniciach. Tento pilotný projekt obsahuje aj prevenciu prípadov zlého zaobchádzania v rámci pôrodnických služieb. Národný projekt Zdravé komunity pri zdravotnej osвете príslušníkom MRK spolupracuje s 811 lekármi, za rok 2018 projekt zrealizoval 39 617 prípadov spolupráce s lekármi a 108 770 prípadov priamej asistencie. K januáru 2019 sa prostredníctvom projektov Zdravé komunity pod organizáciou Zdravé regióny zamestnalo 261 asistentov osvetu zdravia s pôsobením v 271 obciach vo všetkých krajoch Slovenska. V Bratislavskom kraji sa uskutočňuje osobitný program pre 8 obcí a miest – Zdravé komunity 3A financovaný v sume 303 557 eur. V rámci zlepšovania zdravotnej starostlivosti MZ SR pripravilo vyhlášku č. 163/2019 Z. z. MZ SR, ktorou sa dopĺňa vyhláška MZ SR č. 84/2016 Z. z., ktorou sa ustanovujú určujúce znaky jednotlivých druhov zdravotníckych zariadení v znení vyhlášky č. 387/2016 Z. z. aj ďalšie predpisy regulujúce záchrannú zdravotnú službu.

171. V súčasnosti SR plne implementuje rozsudky EŠLP týkajúce sa nezákonných sterilizácií. Od roku 2013 bol na EŠLP prerokovaný už len jeden prípad týkajúci sa sterilizácie bez informovaného súhlasu, pričom túto sťažnosť EŠLP odmietol ako zjavne nepodloženú. Súdny SR začali implementovať rozsudky EŠLP týkajúce sa nezákonných sterilizácií a priznania finančného odškodnenia za nemajetkovú ujmu spôsobenú nezákonnou sterilizáciou. V roku 2016 a 2017 boli zaznamenané dva rozsudky (z toho jeden už právoplatný), ktorými okresné súdy priznali poškodeným rómskym ženám požadovanú nemajetkovú ujmu v plnej výške (15 096,96 eur a 16 000 eur), ako aj náhradu trov konania. Odkázali pri tom na judikatúru EŠLP. V oboch prípadoch však išlo o prípady sterilizácií vykonaných v roku 1999. Novšie prípady neboli zaznamenané. Pripomíname, že Výbor ministrov Rady Európy považoval všeobecné aj individuálne opatrenia vykonané SR v tejto oblasti za dostatočné a sledovanie výkonu rozsudkov EŠLP ukončil už 2. apríla 2014 Rezolúciou Výboru ministrov Rady Európy CM/ResDH(2014)43.

172. V zmysle zákona č. 576/2004 Z. z. o zdravotnej starostlivosti, službách súvisiacich s poskytovaním zdravotnej starostlivosti platí, že podmienkou vykonania umelého prerušenia tehotenstva je písomný informovaný súhlas po predchádzajúcom poučení. Takýto informovaný súhlas musí obsahovať dátum jeho udelenia a podpis ženy žiadajúcej o umelé prerušenie tehotenstva alebo jej zákonného zástupcu.

173. Poučenie predchádzajúce informovanému súhlasu sa musí poskytnúť spôsobom ustanoveným v zákone a musí zahŕňať informácie o účele, povahe, priebehu a následkoch umelého prerušenia tehotenstva; fyzických a psychických rizikách umelého prerušenia tehotenstva; aktuálnom vývojovom štádiu embrya alebo plodu, ktorého vývoj má byť ukončený, a o jej oprávnení získať záznam zo sonografického vyšetrenia; alternatívach k umelému prerušeniu tehotenstva, najmä o možnosti utajenia jej osoby v súvislosti s pôrodom,

osvojenia dieťaťa po narodení, finančnej, materiálnej alebo psychologickej pomoci v tehotenstve, poskytovanej občianskymi združeniami, neziskovými organizáciami, nadáciami, cirkvami a náboženskými spoločnosťami.

174. V prípade, ak ide o neplnoletú osobu, je podmienkou vykonania umelého prerušenia tehotenstva okrem písomného informovaného súhlasu uvedeného aj písomný informovaný súhlas zákonného zástupcu neplnoletej osoby po predchádzajúcom poučení. Takýto informovaný súhlas musí obsahovať dátum jeho udelenia a podpis zákonného zástupcu.

Právo na vzdelanie

175. V rámci plánovanej činnosti MŠVVŠ SR v spolupráci s Európskou komisiou, t. j. pracovnej skupiny ET 2020 na Podporu občianstva a spoločných hodnôt slobody, tolerancie a nediskriminácie prostredníctvom vzdelávania sa v septembri 2017 uskutočnilo pracovné stretnutie – Peer learning aktivity na tému *Identifikácia výziev a spôsobov prevencie diskriminácie a segregácie vo vzdelávaní*. Účastníci z krajín EÚ spoločne skúmali, vymieňali si poznatky a skúsenosti a hľadali riešenie aj na rezidenčnú segregáciu s dôrazom na zabezpečenie rovnoprávneho prístupu ku kvalitnému vzdelávaniu, sociálnemu začleneniu a úsiliu bojovať proti diskriminácii vo vzdelávaní. Európska komisia spracovala výstup.

176. Na túto oblasť nadväzuje národný projekt (ďalej len „NP“) Metodicko-pedagogického centra (ďalej len „MPC“) – Škola otvorená všetkým (ŠOV). Alokácia pre národný projekt je určená vo výške 29 882 756 eur. Cieľom tohto projektu je podpora inkluzívneho vzdelávania a skvalitnenie profesijných kompetencií pedagogických a odborných zamestnancov v zabezpečení rovnoprávneho prístupu ku kvalitnému vzdelávaniu a zlepšenia výsledkov a kompetencií detí a žiakov. NP ŠOV nadväzuje na výsledky troch predchádzajúcich národných projektov implementovaných MPC v minulom programovom období a jeho jedinečnosť spočíva vo vytvorení efektívneho modelu spolupráce viacerých zložiek vzdelávacieho systému – podpora a vzájomná spolupráca učiteľov a odborných zamestnancov materských a základných škôl, vrátane pedagogických asistentov, odborných zamestnancov z CPPP, ako aj učiteľov zabezpečujúcich neformálne vzdelávanie detí predškolského veku mimo vzdelávacieho systému spolu s ich tútormi (rodičia týchto detí). V rámci NP bol v roku 2017 akreditovaný vzdelávací program „Spolupráca pedagogických zamestnancov a odborných zamestnancov v systéme inkluzívnej podpory detí a žiakov“. V tejto súvislosti je dôležité, že súčasťou ŠOV okrem zabezpečenia inkluzívneho vzdelávania v 130 základných školách a v 50 materských školách je aj vypracovanie lokálnych desegregačných plánov. V súčasnosti sa v praxi využíva Metodická príručka na prevenciu a odstraňovanie segregácie rómskych žiakov, od autorov – Jarmila Lajčáková, Vlado Rafael, Michal Zálešák, Jozef Miškolci, Alica Petrasová, vydanej OZ eduRoma k vypracovaniu desegregačného plánu.

177. Prijatím prechodného ustanovenia v zákone č. 596/2003 Z. z. o štátnej správe v školstve a školskej samospráve v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 596/2003 Z. z.“) sa od 1. septembra 2017 do 31. decembra 2019 nezaradujú školské zariadenia výchovného poradenstva a prevencie do siete škôl a školských zariadení. Zámerom nezaradovania školských zariadení výchovného poradenstva a prevencie do siete škôl a školských zariadení je stabilizácia siete školských poradenských zariadení. MŠVVŠ SR má zámer v tomto období optimalizovať súčasnú sieť školských zariadení výchovného poradenstva a prevencie, posilniť ich personálne kapacity, vytvoriť podmienky ich transparentného financovania a skvalitniť priebeh poskytovania výchovného poradenstva

prostredníctvom štandardov. Zároveň vo vzťahu k neštátnym školským poradenským zariadeniam, prehodnotiť požiadavku Združenia miest a obcí Slovenska spočívajúcu v presune spôsobu financovania školských poradenských zariadení z prostriedkov obcí a miest na financovanie zo štátneho rozpočtu a ďalšie zmeny súvisiace s vykonávaním ich činnosti.

178. MŠVVŠ SR sa ďalej podieľa na plnení úloh vyplývajúcich z Aktualizovaných akčných plánov Stratégie SR pre integráciu Rómov do roku 2020 pre oblasti vzdelávania, nediskriminácie a prístupov k väčšinovej spoločnosti Iniciatíva integrácie Rómov prostredníctvom komunikácie, ktorých gestorom je ÚSVRK.

179. MŠVVŠ SR sa zameriava na dôsledné dodržiavanie školského zákona prostredníctvom kontrolnej činnosti Štátnej školskej inšpekcie (ďalej len „ŠŠI“).

180. ŠŠI plní funkciu kontroly štátu nad úrovňou pedagogického riadenia, nad úrovňou výchovy a vzdelávania a materiálno-technických podmienok, vrátane praktického vyučovania v školách a školských zariadeniach, na pracoviskách praktického vyučovania a nad úrovňou činností v špeciálnych výchovných zariadeniach a školských zariadeniach výchovného poradenstva a prevencie.

181. Zákonom č. 188/2015 Z. z. s účinnosťou od 1. septembra 2015 sa sprísnil kontrolný mechanizmus štátu nad činnosťou školských zariadení výchovného poradenstva a prevencie, ako aj umožnil relevantným subjektom prehodnotiť diagnostické postupy a návrhy na zaradenie dieťaťa alebo žiaka do konkrétnej formy vzdelávania a výchovy. Umožnil ŠŠI považovať za závažný nedostatok v činnosti špeciálneho výchovného zariadenia alebo školského zariadenia výchovného poradenstva a prevencie aj vykonávanie nesprávnej diagnostiky.

182. ŠŠI spolupracuje s VÚDPP pri inšpekciách v poradenských zariadeniach v oblasti postupu pri diagnostikovaní detí, t. j. od roku 2015 sa uskutočňujú aj za prítomnosti odborného zamestnanca – psychológa z VÚDPP, prípadne z iného poradenského zariadenia.

183. V kontrakte uzavretom medzi MŠVVŠ SR a VÚDPP sú každoročne zapracované úlohy zamerané hlavne na tvorbu systému inkluzívneho vzdelávania v podmienkach slovenského školstva, diagnostiky a rediagnostiky detí zo SZP v podmienkach inkluzívneho vzdelávania. Kontrakt je dostupný na stránke VÚDPP.⁸

184. Ustanovenia školského zákona zaručujú každému rovnoprávny prístup k výchove a vzdelávaniu so zohľadnením výchovno-vzdelávacích potrieb jednotlivca a jeho spoluzodpovednosti za svoje vzdelávanie v súlade so zásadou rovnakého zaobchádzania vo vzdelaní ustanovenou antidiskriminačnou legislatívou.

185. Novelizácia zákona o financovaní škôl a školských zariadení zabezpečila lepší prístup k vzdelávaniu detí z MRK v materských školách. S účinnosťou od 1. januára 2018 sa poskytuje príspevok na čiastočnú úhradu nákladov na výchovu a vzdelávanie detí v materských školách zaradených do siete škôl, ktoré majú jeden rok pred plnením povinnej školskej dochádzky alebo sú členmi domácnosti, ktorej členovi sa poskytuje pomoc v hmotnej núdzi a zákonný zástupca dieťaťa túto skutočnosť preukáže riaditeľovi materskej školy. Rozšírila sa skupina prijímateľov príspevku na výchovu a vzdelávanie detí v materských školách, pretože oslobodila zákonných zástupcov detí od povinnosti prispievať na čiastočnú

---

⁸ Kontrakt je dostupný na stránke VÚDPP: <http://www.vudpap.sk/kontrakty/> alebo <http://www.minedu.sk/kontrakty-uzatvorene-na-rok-2018/>.

úhradu nákladov. Cieľom legislatívnej úpravy bolo odstrániť problémy v aplikačnej praxi pri prijímaní týchto detí do materskej školy.

186. NPRVV identifikuje aj tri prierezové priority zamerané na riešenie významných a aktuálnych spoločenských a ekonomických problémov. Jednou z prierezových priorít je Integrácia a inklúzia MRK a študentov zo SZP. NPRVV kladie osobitný dôraz na inkluzívne vzdelávanie a integráciu žiakov a študentov žijúcich v extrémnej chudobe v marginalizovaných komunitách a v sociálne vylúčených spoločenstvách (sú to prevažne, ale nielen, Rómovia), ako aj na zvýšenie kvality výchovy a vzdelávania vo vzťahu k týmto skupinám. Uvedené ciele sa dosiahnu kombináciou všeobecných opatrení relevantných pre tieto skupiny (napríklad posilnenie financovania a aktivít školských klubov detí, zavedenie povinného zaškolenia v materských školách minimálne rok pred nástupom na základnú školu a pod.) so špecifickými opatreniami (napr. podpora vydávania učebných materiálov v rómskom jazyku, rozširovanie kapacít materských a základných škôl a pod.).

187. Tematický okruh Žiaci zo SZP v Implementačnom pláne NPRVV sú aj a obsahuje 3 opatrenia – Nová forma podpory detí a žiakov zo SZP, Podpora výchovy a vzdelávania žiakov zo SZP na stredných školách a Podpora plynulého prechodu žiakov zo SZP zo základnej na strednú školu.

188. Vláda SR uznesením č. 25 zo 17. januára 2019 schválila Aktualizované akčné plány Stratégie SR pre integráciu Rómov do roku 2020 na roky 2019 – 2020 pre oblasť vzdelávania, zamestnanosti, zdravia, bývania a finančného začlenenia.

189. V rámci prioritnej osi č. 5 OP ĽZ sa realizuje národný projekt s alokáciou 20 mil. eur, ktorého cieľom je vo vybraných 150 obciach s MRK zvýšiť počet detí z MRK v materských školách. Ciele NP budú dosahované prostredníctvom aktivít zameraných na vytváranie podmienok pre účasť detí z MRK v materských školách najmä prostredníctvom činnosti 235 asistentov učiteľa, 145 odborných zamestnancov (napr. špeciálni pedagógovia), ale aj práce s rodinou, materiálnou podporou a skvalitňovaním výchovno-vzdelávacieho procesu.

190. V rámci prioritnej osi č. 6 OP ĽZ je aktuálne implementovaných 59 projektov v sume takmer 20 mil. eur zameraných na výstavbu nových a rekonštrukciu existujúcich materských škôl s cieľom zvýšenia dostupných kapacít pre deti z MRK. Plánovaný projektový indikátor kapacity podporenej školskej infraštruktúry materských škôl je v uvedených projektoch vo výške 28 669 detí.

Utečenci a žiadatelia o azyl

191. Maloleté deti, ktoré prichádzajú v sprievode rodičov alebo blízkych príbuzných, ako aj maloletí bez sprievodu, ktorí požiadajú o azyl, sú zaradení do skupiny tzv. zraniteľných osôb. V prípade maloletého v sprievode rodiča alebo zákonného zástupcu sú tieto osoby po absolvovaní karanténnych opatrení v záchytnom tábore v Humennom premiestnené do pobytového tábora v Opatovskej Novej Vsi, ktorý je vyčlenený pre zraniteľné skupiny osôb.

192. Na prácu so zraniteľnými skupinami osôb sú zamestnanci v azylových zariadeniach MV SR (ďalej len „azylové zariadenia“) náležite vyškolení. Maloletí sú zaraďovaní do príslušného ročníka základnej školy podľa zistenia úrovne vzdelania a znalosti slovenského jazyka a to najneskôr do troch mesiacov od podania žiadosti o udelenie azylu. Podmienky v azylových zariadeniach sú v súlade s medzinárodnými štandardmi. V pobytovom tábore v Opatovskej Novej Vsi je voľný pohyb osôb a žiadatelia o udelenie azylu môžu tábor opúšťať na základe

krátkodobých a dlhodobých priepustiek. Maloletí žiadatelia o udelenie azylu bez sprievodu sú umiestňovaní do Centra pre deti a rodinu v Medzilaborciach, ktoré je v pôsobnosti MPSVR SR.

193. Integračná politika SR sa venuje integrácii cudzincov do spoločnosti a gestorom dokumentu Integračnej politiky v SR je MPSVR SR. Integračná politika SR je však prierezová politika, a preto spadá do vecnej kompetencie viacerých rezortov, ktoré majú realizovať vlastné opatrenia vedúce k efektívnej integrácii cudzincov v SR. Výsledky plnenia opatrení integračnej politiky sa nachádzajú v tzv. Súhrnnej správe o plnení cieľov a opatrení vyplývajúcich z Integračnej politiky SR za rok 2017 („ďalej Súhrnná správa“). MPSVR SR prostredníctvom uznesenia vlády č. 473 z 10. októbra 2018 k dokumentu Stratégia pracovnej mobility cudzincov v SR prevzalo iniciatívu a zaviazalo sa k aktualizácii Integračnej politiky SR (v termíne do roku 2020). Dôvod je ten, že a) súčasne platná Integračná politika SR (uznesenie vlády SR č. 45 z 29. januára 2014) bola koncipovaná v diametrálne odlišnom spoločensko-ekonomickom kontexte; b) postupné vyhodnocovanie Súhrnných správ za príslušné roky odhalilo, že prevažná väčšina opatrení Integračnej politiky SR už bola splnená. V tejto súvislosti tiež MPSVR SR zásadne zrevidovalo svoj hlavný webový portál. K dispozícii sú nové informácie ohľadom vstupu a pohybu, zamestnávania, bývania a vzdelávania cudzincov, ako aj informácie 1) pre obete obchodovania s ľuďmi alebo nelegálneho zamestnávania (s číslom na bezplatnú linku); 2) pre ženy, ktoré zažívajú násilie (s číslom na bezplatnú linku).

194. V kompetencii migračného úradu MV SR je len integrácia osôb s udelenou medzinárodnou ochranou (udeleným azylom, resp. poskytnutou doplnkovou ochranou). Integračná politika SR v pôsobnosti MV SR je realizovaná najmä nasledujúcimi úlohami.

195. Realizuje kontrolu vecnej správnosti projektov prijímateľov z Fondu pre azyl, migráciu a integráciu (AMIF), kontroluje sa kvalita poskytovaných služieb pre azylantov a osoby s poskytnutou doplnkovou ochranou, ako aj pre žiadateľov o azyl. Kontrolou je zabezpečené dodržiavanie medzinárodných záväzkov v oblasti azylu, ako aj efektivita a kvalita realizovaných činností. Týmito projektmi je zabezpečená starostlivosť pre žiadateľov o udelenie azylu v SR poskytovaním doplnkových a sprievodných služieb, právneho poradenstva a právnej pomoci v azylových zariadeniach a komplexná podpora integračného procesu osôb s udeleným azylom alebo poskytnutou doplnkovou ochranou na území SR.

196. Je zabezpečená aktívna účasť a podpora odborného dialógu o integrácii cudzincov, najmä príslušníkov tretích krajín, ktorí sú zraniteľnými osobami.

197. Realizujú sa preventívne a vzdelávacie aktivity o migrácii a kultúrnej diverzite, predovšetkým so zameraním na mladých ľudí, s dôrazom na prevenciu všetkých foriem násilia.

198. MV SR spolupracuje s MPSVR SR a Ústredím práce, sociálnych vecí a rodiny pri vydávaní jednotných povolení na pobyt a zamestnanie pre štátnych príslušníkov tretích krajín podľa všeobecne záväzných predpisov upravujúcich pobyt a zamestnávanie cudzincov na území SR.

199. Rozvíja sa spolupráca so školami, samosprávou a inými subjektmi zameraná na vytváranie vhodných podmienok na integráciu cudzincov s udelenou medzinárodnou ochranou. V podmienkach migračného úradu MV SR sa realizujú nasledujúce aktivity:

prednášky na základných, stredných školách a policajných školách na tému azylu a migrácie; účasť na hudobných festivaloch a diskusiách na tému migrácie a azylu, čím sa dostávajú relevantné informácie o tejto téme do povedomia verejnosti, spolupodieľanie sa na divadle pre základné a stredné školy Divadla Nová scéna v Bratislave „*Domov kde je ten tvoj?*“, po ktorom majú zamestnanci migračného úradu diskusiu so žiakmi a študentmi na tému azylu a migrácie; spolupráca s Úradom vysokého komisára OSN pre utečencov (UNHCR) na elektronickom učebnom module, prostredníctvom ktorého sa budú školiť učitelia v téme azylu a migrácie, ktorí budú ďalej tieto informácie zdieľať so žiakmi.

200. Podmienky zaist'ovania štátnych príslušníkov tretích krajín (aj maloletých osôb) sú vo vnútroštátnej legislatíve upravené v zákone č. 404/2011 Z. z. o pobyte cudzincov v znení neskorších predpisov.

201. Maloleté osoby sa zaist'ujú len zo zákonných dôvodov uvedených v § 88 a § 88a zákona o pobyte cudzincov. Status migranta nie je v rámci procesov v SR nikdy dôvodom na zaistenie týchto osôb. Maloletú osobu je možné zaistiť len so zákonným zástupcom na nevyhnutne potrebný čas, pričom sa zohľadňujú len dôvody na zaistenie viažuce sa na maloletú osobu. Maloletú osobu bez sprievodu (bez zákonného zástupcu) nie je možné zaistiť. Organizačnou zložkou Úradu hraničnej a cudzineckej polície Prezídia PZ je útvar policajného zaistenia pre cudzincov Sečovce, ktorý je ako detenčné zariadenie prispôsobené na umiestnenie rodín s deťmi. Podmienky v tomto zariadení sú plne v súlade s medzinárodnými štandardmi.

202. Policajný útvar, ktorý rozhoduje o zaistení žiadateľa o azyl je povinný, skôr ako osobu zaistí, skúmať uloženie alternatívy zaistenia a len v prípade, ak nedôjde k uloženiu alternatívy zaistenia, môže osobu zaistiť. Neuloženie alternatívy zaistenia je možné len v prípadoch, ak žiadateľ o azyl nespĺňa podmienky jej uloženia alebo uloženie alternatívy zaistenia by došlo k ohrozeniu účelu zaistenia. Policajný útvar ako alternatívu zaistenia môže uložiť povinnosť hlásenia pobytu alebo povinnosť zložiť peňažnú záruku.

203. Prístup k vzdelávaciemu systému v regionálnom školstve (t. j. materské, základné, stredné školy vrátane špeciálnych) podľa čl. 27 ods. 1 Smernice Európskeho parlamentu a Rady 2011/95/EÚ je podľa platných zákonov v SR zabezpečený za rovnakých podmienok ako vlastným štátnym príslušníkom.

204. Vzdelávanie detí cudzincov v regionálnom školstve je legislatívne zabezpečené školským zákonom s účinnosťou od 1. septembra 2008. Deťom cudzincov s povoleným pobytom na území SR, deťom žiadateľov o udelenie azylu a Slovákov žijúcich v zahraničí sa poskytuje výchova a vzdelávanie, ubytovanie a stravovanie v školách podľa školského zákona za tých istých podmienok ako občanom SR. Nadväzujúca úprava je v zákone č. 596/2003 Z. z.. Podľa § 10 ods. 12 odbory školstva okresných úradov v sídle kraja v spolupráci s orgánmi územnej samosprávy organizačne a finančne zabezpečujú jazykové kurzy detí cudzincov s povoleným pobytom na území SR. Jazykové kurzy detí cudzincov sa financujú prostredníctvom dohodovacieho konania na základe žiadosti zriaďovateľa.

205. V oblasti vzdelávania detí cudzincov je vypracovaných viacero dokumentov, ktoré sú implementované do školskej praxe. Pre potreby školskej praxe bola v roku 2018 na podnet

MŠVVŠ SR a požiadaviek z praxe MPC vypracovaná príručka pre učiteľov žiakov – cudzincov „Slovenčina ako cudzí jazyk“⁹.

Štatistické informácie o počtoch detí-cudzincov v jednotlivých druhoch škôl v regionálnom školstve

Školy	Školský rok 2018/2019 zdroj CVTI SR				Spolu a z toho dievčat	
	štátne	Súkromné	cirkevné			
Materská škola	520	226	15	761	337	
Základná škola	2 072	515	95	2 682	1 328	
ŠMŠ+ZZ	5	0	0	5	2	
ŠZŠ+ZZ	32	0	0	32	11	
Špec.SŠ	10	0	0	10	2	
Gymnázium	398	351	60	809	409	
Konzervatórium	39	1	1	41	19	
Stredná odborná škola	548	126	5	679	265	
Spolu	3 624	1 219	176	5 019	2 373	

Ratifikácia iných nástrojov

206. SR podpísala *Opčný protokol k Dohovoru proti mučeniu a inému krutému, neľudskému alebo ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestaniu (ďalej len „OPCAT“)* s výhradou ratifikácie OPCAT 14. decembra 2018. MS SR pripravuje vnútroštátnu legislatívu potrebnú na zriadenie národného preventívneho mechanizmu a následne bude prístupné k procesu ratifikácie OPCAT. SR prijala záväzok ratifikovať OPCAT aj v rámci Univerzálneho periodického hodnotenia 2019. Záväzky UPR boli schválené uznesením vlády SR č. 252 z 29. mája 2019.

207. Uznesením vlády SR č. 252 bol 29. mája 2019 schválený komplexný dokument z Univerzálneho periodického hodnotenia SR (Ženeva, 27. januára 2019) - Odporúčania Slovenskej republiky počas tretieho kola Univerzálneho periodického hodnotenia (UPR) Rady OSN pre ľudské práva. V rámci 195 odporúčaní adresovaných Slovenskej republike boli adresované odporúčania UPR/4 a UPR/5 k ratifikácii Medzinárodného dohovoru o ochrane všetkých migrujúcich pracovníkov a členov ich rodín. Na základe vnútroštátneho expertného posúdenia a súčasne v kontexte legislatívy Európskej únie, vláda SR rozhodla, že SR nepristúpi k ratifikácii predmetného dohovoru, nakoľko dohovor nerozlišuje medzi legálnym a nelegálnym pobytom osôb na území krajiny.

Nadviazanie na Durbanskú deklaráciu a Akčný plán

208. MS SR ako aj ostatné rezorty SR prijímajú systémové opatrenia na boj proti rasizmu, rasovej diskriminácii, xenofóbii a intolerancii Odporúčania stanovené týmito dokumentmi sú

⁹ Príručka je dostupná na webovej stránke MPC:

<https://mpc-edu.sk/slovencina-ako-cudzi-jazyk/> / https://mpc-edu.sk/publikacie_vsetky

reflektované v strategických dokumentoch vlády SR, okrem iného aj v Akčnom pláne pre predchádzanie všetkých foriem diskriminácie na roky 2016 – 2019 a ďalších rezortov SR.

Príloha k Trinástej periodickej správe Slovenskej republiky o implementácii Medzinárodného dohovoru o odstránení všetkých foriem rasovej diskriminácie

Bod A – Implementácia antidiskriminačného zákona

1. Niektoré informačné kampane MV SR zamerané na problematiku rasovej diskriminácie a extrémizmu:

- a) interaktívna pomôcka Aplikácia Sereď – autentické podanie reality pracovného a koncentračného tábora v Sereďi (Spustiť Múzeum holokaustu v Sereďi);
- b) zážitkové workshopy a besedy – preventívne aktivity s vybranými skupinami obetí k Národnému projektu „Zlepšenie prístupu obetí trestných činov k službám a vytvorenie kontaktných bodov pre obeť“ – pomoc je zameraná predovšetkým na tri cieľové skupiny – na seniorov, obeť nenávistných trestných činov a extrémizmu a obeť obchodovania s ľuďmi¹⁰; o každej besede k Národnému projektu pravidelne informuje Facebook Prevencia kriminality;

2. Informovanie o danej problematike zahŕňa sústavné pravidelné publikovanie a zverejňovanie, či už na sociálnych sieťach odboru prevencie kriminality kancelárie ministra vnútra SR (Facebook Prevencia kriminality a Instagram prevencia_kriminality) a MV SR, na oficiálnej doméne MV SR v sekcii aktuálnych informácií odboru alebo na titulnej stránke ministerstva či v ministerskom vestníku Ezvesti. Patrí k tomu aj odosielanie tlačových správ tlačovému odboru, ktorý následne informuje všetky médiá a samostatná komunikácia so zástupcami jednotlivých médií pri snahe zviditeľniť niektoré aktivity.

Potláčanie nenávistných prejavov

Bod B

3. Vzájomná spolupráca účastníkov memoranda o porozumení medzi NPTJ a mimovládnu organizáciou Digitálna inteligencia je realizovaná najmä v týchto oblastiach:

- a) posilnenie spolupráce medzi štátnym represívnym orgánom a mimovládnym sektorom týkajúcej sa zamedzovania fenoménu nenávistných prejavov v kybernetickom priestore;
- b) zefektívnenie boja proti prejavom extrémizmu v kybernetickom priestore, predovšetkým na sociálnych sieťach;

---

¹⁰<http://prevenciakriminality.sk/clanok/3-extremizmus/102-srdce-a-paest-nedaj-sa-zviest-alebo-vzdy-mame-moznost-vybrat-si>;

- c) monitorovanie kybernetického priestoru, predovšetkým sociálnych sietí, za účelom odhaľovania a riešenia nenávistných prejavov, ktoré indikujú naplnenie skutkovej podstaty priestupku extrémizmu alebo skutkovej podstaty trestného činu extrémizmu;
- d) výmena informácií o nahlásených prípadoch extrémizmu v kybernetickom prostredí s cieľom ich analytického a štatistického spracovania pre nastavenie ďalších opatrení;
- e) súčinnosť účastníkov memoranda o porozumení pri monitorovacích cvičeniach dodržiavania tzv. Kódexu správania sa týkajúcich sa výskytu nenávistných prejavov v kybernetickom prostredí, ktoré organizuje Európska komisia;
- f) vytváranie podmienok potrebných na účelné riadenie a realizáciu aktivít spoločných projektov súvisiacich s riešením problematiky nelegálneho obsahu v kybernetickom prostredí;
- g) využívanie výsledkov a skúseností z jednotlivých projektov súvisiacich s riešením problematiky nelegálneho obsahu v kybernetickom prostredí pri ich ďalšej inovácii.

Bod C

4. V roku 2018 bola jednou z vyhlásených aj výzva zameraná na podporu aktivít rozvíjajúcich kritické myslenie a mediálnu gramotnosť mladých ľudí ohrozených radikalizmom, xenofóbiou a extrémizmom, za účelom formovania hodnotových postojov a eliminácie nenávistných prejavov. V uvedenej podpore bola schválená dotácia 8 občianskym združeniam detí a mládeže v sume 66 350 eur.

5. IUVENTA – Slovenský inštitút mládeže, priamoriadená organizácia MŠVVŠ SR v školskom roku 2018/2019 overila pilotný projekt „Škola bez nenávisti“. Ide o autoevalváciu školy. Certifikát kvality bude udelený školám, ktorých školská klíma a rozhodovacie procesy na škole podporujú: prevenciu šikanovania a kyberšikanovania, prevenciu nenávistných prejavov, toleranciu a rozvoj interkultúrnych kompetencií, rozvoj sociálnych zručností, rozvoj kompetencií pre demokratickú kultúru, zapájanie žiakov do projektov a aktivít podporujúcich princípy demokracie a uplatňovanie ľudských práv, zapájanie žiakov do verejného diania na lokálnej úrovni, ktoré podporuje sociálnu súdržnosť, spoluprácu medzi rôznymi skupinami mládeže.

6. Výskumný ústav detskej psychológie a patopsychológie (ďalej len „VÚDPP“) vypracoval v roku 2018 *Psychoedukačný program minimalizácie extrémistických postojov a prejavov mladých ľudí*. Cieľom bolo identifikovať osobnostné charakteristiky a predpoklady detí a mládeže inklinujúcej k extrémistickým skupinám, definovať kľúčové faktory, ktoré v súčasnosti ovplyvňujú a podporujú deti a mládež v inklinovaní k extrémistickým skupinám a vytvoriť návrh na elimináciu a predchádzanie vzniku extrémistických postojov a prejavov v správaní detí a mládeže.

Bod D

Aktivity organizované Ministerstvom kultúry SR (alebo s účasťou ministerky kultúry SR) k 75. výročiu Slovenského národného povstania

7. Otvorenie výstavy 11. júla 2019 *Armáda v povstaní – SNP 1944* za prítomnosti ministerky kultúry SR v priestoroch Dvorany MK SR. Výstavný projekt organizovali Múzeum Slovenského národného povstania v Banskej Bystrici, Vojenský historický ústav a MK SR.

8. Otvorenie výstavy SNP v kultúre a umení – *Pocťa povstaniu a trom umelcom!* Orest Dubay, Vincent Hložník, Ladislav Snopek 6. augusta 2019 v priestoroch Dvorany MK SR. Výstavný projekt Klub výtvarných umelcov a teoretikov v spolupráci s MK SR, Slovenským zväzom protifašistických bojovníkov a Maticou Slovenskou.

9. Slovensko si 29. augusta 2019 veľkolepými celoštátnymi oslavami v Banskej Bystrici pripomenulo 75. výročie SNP. Pamiatku a odkaz hrdinov najvýznamnejšej udalosti našich novodobých dejín. Oslavy pripravili Úrad vlády SR, MK SR, Ministerstvo obrany SR, mesto Banská Bystrica a Múzeum SNP.

10. Ministerka kultúry si pietnym aktom na Rybnom námestí v Bratislave 9. septembra 2019 uctila obeť holokaustu a rasového násillia. Vyjadrila presvedčenie, že je morálnou povinnosťou každého z nás zabrániť všetkému, čo by znevažovalo človeka, ľudskú dôstojnosť a slobodu vierovyznania.

11. Otvorenie výstavy *Armáda v povstaní – SNP 1944* v priestoroch Národného múzea na Vítkově v Prahe 20. septembra 2019.

Bod E

12. Z množstva inscenácií v repertoári Slovenského národného divadla treba spomenúť napr. inscenáciu na motívy próz Josepha Rotha *Projekt 2018* (premiéra 10. novembra 2018), hru *Nad našu silu* autora Bjornstjerne Bjornsona (premiéra 31. mája 2018) či opernú inscenáciu *Sadko* (premiéra 26. a 28. januára 2018).

13. Koncom roka 2016 spustila Činohra SND projekt Divadlo proti extrémizmu. Prvou inscenáciou bola *Natálka*, hra o rómskej rodine, ktorú napadli extrémisti. Inscenácia putovala po slovenských školách v celej SR. Od februára do októbra 2017 absolvovala 24 výjazdov typu (gymnázia, obchodné školy, stredné odborné školy) v mestách Pezinok, Púchov, Hlohovec, Bátovce, Bratislava (celkovo sedemkrát), Banská Bystrica, Spišská Nová Ves, Košice, Rimavská Sobota, Filákov a Námestovo. Publikum tvorilo takmer 1 200 žiakov. Pre verejnosť uviedla Činohra SND inscenáciu *Natálka* aj vo svojom v Modrom salóne, či v Dome kultúry v Rimavskej Sobote a v Banskej Bystrici. Po každej inscenácii nasledovala diskusia o extrémizme so študentami a odborníkmi z občianskeho združenia Living Memory. V roku 2018 odohrala Činohra SND predstavenie *Natálka* v Novej Cvernovke pre 260 žiakov stredných škôl a po jej skončení nasledovala diskusia. SND tiež spolupracovalo s n. o. Equity pri vyhlásení výsledkov celoslovenskej viac-žánrovej súťaže o rovnosti a rovnocennosti pod názvom Som neNORMálne fér, ktorá prebiehala pod záštitou verejnej ochrankyni práv Jany Dubovcovej. Nosnou témou súťaže je slogan: Jedna NORMA pre všetkých nemusí byť vždy fér. SND poskytlo priestor na slávnostné vyhlásenie výsledkov súťaže.“

14. Činohra SND spolupracovala aj so združením Living Memory na projekte *V demokracii môžeš svoje šance zlepšiť, v totalitnej spoločnosti nie!* Herci Činohry SND sa spolu s historikmi zúčastňovali na prednáškach a diskusiách na stredných školách Bratislavského samosprávneho kraja a diskutovali o totalite fašizmu, nacizmu a komunizmu a o neslobode a slobode.

15. Štátne divadlo Košice uviedlo v priebehu roka 2017 a 2018 v premiére predstavenia, ktoré sa venujú danej téme, napr. baletnú inscenáciu *Denník Anny Frankovej*, činohernú inscenáciu Kamila Žišku *Sára Salkházi*, hru Joela Pommerata *Znovuzjednotenie Koreí*, ktorá nie je o politike, ale o rozdielnosti v našich vzťahoch a o hľadaní cesty k sebe, o komplikáciách vzájomných neporozumení, ktoré môžu nášmu zjednoteniu brániť. Baletný súbor naštudoval inscenáciu *RODNÁ ZEM* autorov Ondreja Šotha a Zuzany Mistríkovej. Na pozadí vzťahu dvoch mladých ľudí sa otvára téma búrania predsudkov, tolerance, prijímania nových názorov.

16. Divadlo Nová scéna pokračovalo v uvádzaní inscenácie PUNK ROCK, ktorá mala svoju premiéru v roku 2017. Predstavenie hry súčasného britského dramatika Simona Stephensa má v sebe obsiahnuté témy harmonického spolužitia etnicky a nábožensky rôznorodých skupín mladých ľudí, ktorí sa stretávajú v európskych civilizovaných krajinách, s dôrazom a apeláciou na ich prirodzené začlenenie sa do fungujúcej spoločnosti, s akceptáciou ich rôznosti a výnimočnosti. Tieto témy sa dramatickou formou a javiskovo prítlačivým spracovaním dostávajú priamo „pod kožu“ mladému divákovi vo veku 14 až 20 rokov, čo je cieľová skupina danej inscenácie. Po skončení každého predstavenia majú mladí, ale i dospelí diváci možnosť ľubovoľne dlho debatovať so skúsenými odborníkmi (psychológmi) na dané témy, ktoré analyzujú príčiny zárodkov neznášanlivosti a sociálnej intolerancie.

17. BIBIANA – medzinárodný dom umenia pre deti – špecificky orientovaná inštitúcia sa zaoberá podporou rozvoja rôznych druhov profesionálneho umenia určeného deťom a mládeži. Vo svojej činnosti využíva netradičné prostriedky vo výstavných a programových projektoch, prostredníctvom ktorých podnecuje záujem, potrebu vzdelávania sa, ako aj chápanie niektorých závažných celospoločenských tém, napr. práva detí, ale aj spoznávanie kultúry minorít žijúcich na Slovensku, toleranciu k menšinovým skupinám, zriadeniu hendikepovaných detí do spoločnosti a podobne. V roku 2017 pripravila v spolupráci s Medzinárodným centrom pre obrázkovú knihu v spoločnosti ICPBS z Veľkej Británie výstavu Migrácie. Výstava upriamila pozornosť na osud tisícov detí a ich rodín, ktoré v dôsledku hrozby totalitného režimu, násillia a biedy sú nútené migrovať na bezpečnejšie miesta vo svete.

18. Slovenské centrum dizajnu v rámci 14. ročníka súťaže *Národná cena za dizajn* bolo možné sa uchádzať o získanie ocenenia v kategórii Dizajn s pridanou hodnotou. Organizátori touto súťažnou kategóriou ocenili špeciálne dizajn, ktorého významnou vlastnosťou je sociálna alebo ekologická funkcia a ktorý podporuje myšlienky trvalej udržateľnosti a zodpovednosti dizajnérov, výrobcov a klientov. V rámci uvedeného podujatia prezentovalo projekt OZ Slovak Fashion Council realizovaný v spolupráci s neformálnym dobrovoľníckym združením *Domov na mame*. Ide o projekt ergonomických detských nosičov, ktorý sa venuje aktuálnej utečeneckej téme a okrem pomoci pre matky-utečenky dáva prácu ľuďom v núdzi, ktorí nosiče šijú (osoby so zdravotným postihnutím, Rómovia, ľudia bez domova, krajčírski bez práce, azyľanti a podobne).

19. Literárne informačné centrum spolupracovalo v rokoch 2017 a 2018 s občianskym združením Pars Artem na šírení a podnecovaní čítania u detí a mládeže v rómskych komunitách. Podieľalo sa na organizácii viacerých výjazdov do rómskych komunít, najmä na východe Slovenska a zúčastnilo sa na zakladaní čitateľských klubov (napríklad klub Palikarev) v týchto komunitách, pravidelne vykonáva zbierky kníh pre tieto kluby a takisto zapája členov týchto klubov do svojho programu na Bibliotéke a pri iných príležitostiach.

20. V repertoári Štátnej opery Banská Bystrica je viacero operných či operetných diel, ktoré majú vo svojich libretách zakódované riešenie etnických otázok vo vzťahu k xenofóbii, rasovej neznášanlivosti či prezentovaniu etnika spôsobom „my a tí druhí“. Mnohé z týchto diel odkrývajú kontexty iných kultúr, demýtizujú a sú zamerané na vytváranie pozitívneho obrazu o nich u divákov.

21. Slovenská filharmónia – hudobné umenie má internacionálny rozmer, ktorý Slovenská filharmónia v plnom rozsahu využíva. Pri zostave programovej dramaturgie a výbere hosťujúcich umelcov zohľadňuje široké spektrum národnej i rasovej rôznorodosti. Slovenská filharmónia prizýva k spolupráci s umeleckými telesami (Orchester Slovenská filharmónia, Slovenský filharmonický zbor, Slovenský komorný orchester) hosťujúcich dirigentov a sólistov počas celej umeleckej sezóny.

22. Hudobné centrum – odborné pracovisko pre oblasť hudby, je organizátorom hudobno-vzdelávacích programov. Ponúka programy, ktoré zodpovedajú platným školským osnovám a v spolupráci s Asociáciou učiteľov hudby Slovenska a Štátnym pedagogickým ústavom garantuje odbornú-pedagogickú a umeleckú úroveň hudobno-vzdelávacích programov (všetky sú akreditované). Hudobno-vzdelávacie programy Hudobného centra prispievajú k uvedomenému počúvanie hudby, poskytujú deťom zážitok a obohacujú ponuku kvalitných programov v oblasti hudobného vzdelávania. Tieto podujatia realizuje Hudobné centrum aj v národnostne zmiešaných krajoch a rómskych osadách.

Bod F

23. Konferencia biskupov Slovenska usporiadala 20. septembra 2019 medzinárodnú konferenciu s názvom „Pastoračná práca s Rómami a jej prínos pre spoločnosť“, na ktorej predstavila vybrané projekty pastoračnej práce Katolíckej cirkvi na Slovensku doplnené a podporené vedeckými výskumami a pohľadom vedcov z Ústavu etnológie a sociálnej antropológie Slovenskej akadémie vied.

24. V septembri 2019 sa uskutočnilo 3. celoslovenské stretnutie expertov zaangažovaných v oblasti pastoračie Rómov združených v platforme SAVORE, aby diskutovali o problémoch v pastoračii Rómov a spoločne pripravili dlhodobú stratégiu pastoračnej práce s Rómami na Slovensku.

25. Umelecké centrum F6, ktorého zriaďovateľom je Gréckokatolícke arcibiskupstvo Prešov, zverejňuje na Youtube kanáli videá o rómsko-slovenských priateľstvách, ktoré prispievajú k budovaniu pozitívneho obrazu o Rómoch, k búraniu negatívnych predsudkov o Rómoch a k potláčaniu nenávisťných prejavov. Video je dostupné na nasledovnom odkaze.¹¹

---

¹¹https://www.youtube.com/watch?v=PMeuQ_htCW4&list=PLbceUMtGz6ehM6hFCYJ-ZCbYZJZk-iv9I&index=1)